

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

Ο γέροντας Σωφρόνιος, αριστερά νέος στο Άγιον Όρος, και δεξιά στην Αγγλία.

Εξωτερικά αγιογραφημένο κτίριο στη Μονή του Βαπτιστού Ιωάννου, Έσσεξ.

«Ζούμε στους τελευταίους χρόνους. Μπορεί και τώρα να συμβεί η κρίση».

Γέροντας Σωφρόνιος

A. Από το βιβλίο (B έκδοση) του Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, Ιεροθέου:

«Οίδα άνθρωπον ἐν Χριστῶ»

Σύντομο βιογραφικό:

Ο Γέροντας Σωφρόνιος γεννήθηκε στην Μόσχα την 22α Σεπτεμβρίου του 1896, σπούδασε στην Ακαδημία των Καλών Τεχνών το 1915-1917 και στην Σχολή Ζωγραφικής, Γλυπτικής και Αρχιτεκτονικής στην Μόσχα το 1920-1921. Στην συνέχεια έζησε στο Παρίσι μεταξύ των ετών 1922-1925, αφού πέρασε για λίγο από την Ιταλία και το Βερολίνο. Ακολούθως μετέβη στο Άγιον Όρος και εκεί ασκήθηκε μεταξύ των ετών 1925 - 1947, κατ' αρχάς στο Ρωσικό Μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονος και στην συνέχεια στα «φρικτά» Καρούλια, αλλά και στο σπήλαιο της Αγίας Τριάδος πλησίον της Ιεράς Μονής του Αγίου Παύλου ως ερημίτης μοναχός. Επέστρεψε στο Παρίσι και παρέμεινε εκεί μεταξύ των ετών 1947-1959. Τέλος πήγε στην Αγγλία, στην κομητεία του Essex, το 1959, όπου ίδρυσε την Ιερά Μονή του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού, υπό την πνευματική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, όπου και **εκοιμήθη την 11η Ιουλίου του έτους 1993** σε βαθύτατο γήρας, ήτοι στην ηλικία των 97 ετών. Έζησε έναν αιώνα περνώντας από πολλές κοινωνικές, πνευματικές και παγκόσμιες καταστάσεις. (σελ. 28)

Αποφθέγματα του γέροντος Σωφρονίου:

A 01 Η «μία και μοναδική» Εκκλησία κατέχει την αλήθεια και το πλήρωμα της Χάριτος του Θεού:

«Η διδασκαλία της Εκκλησίας, που έλαβε την τελική της μορφή από τις Οικουμενικές Συνόδους, δεν επιδέχεται καμιά αλλαγή. Όλη η μετέπειτα επιστημονική εργασία πρέπει απαραίτητα να συμφωνεί με ότι δόθηκε στη Θεία αποκάλυψη και διατυπώθηκε στη διδαχή των Οικουμενικών Συνόδων της Εκκλησίας. Το ίδιο ισχύει και για τη χάρη. Το πλήρωμα της χάριτος μπορεί να κατέχει μόνο η μία και μοναδική Εκκλησία». (σελ. 190)

«Τρία πράγματα δεν μπορώ να κατανοήσω:

- 1) Πίστη χωρίς δόγμα.
- 2) Χριστιανισμό έξω από την Εκκλησία.
- 3) Χριστιανισμό χωρίς άσκηση.

Και τα τρία αυτά, Εκκλησία, δόγμα και ασκητική, δηλαδή Χριστιανική άσκηση, συνιστούν για μένα ενιαία ζωή» (σελ. 191)

A 02 - Δεν επιθυμώ να γίνει, τουλάχιστον τώρα, η «Ένωση των Εκκλησιών», διότι οι Ρωμαίοι (Λατίνοι) δεν θα αλλάξουν, αλλά και οι Ορθόδοξοι θα διαφθαρούν. (σελ. 344)

A 03 - Η προσευχή για τους άλλους πρέπει να γίνεται σωστά, όχι φανταστικά. Να μη προσπαθούμε με το μυαλό μας να φανταζόμαστε τους άλλους και να προσευχόμαστε γι' αυτούς. Όταν, όμως, πιέζεται η καρδιά από πόνο για κάποιον άνθρωπο, τότε αυτός ο άνθρωπος είναι επιδεκτικός προσευχής και πρέπει να προσευχόμαστε γι' αυτόν. Αν έχουμε έναν κατάλογο ονομάτων μπορούμε να τον διαβάσουμε μία φορά και στην συνέχεια να προσευχόμαστε: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον τους δούλους σου». Έτσι δεν εξάπτεται η φαντασία. (σελ. 345)

A 04 - Οτιδήποτε γίνεται με την βία, χωρίς αγάπη και ελευθερία, αυτό δεν εισέρχεται στην αιωνιότητα του Θεού...

- Με τον τρόπο που προσεύχονται οι Δυτικοί δεν μπορούν να καταλάβουν τις πολύωρες προσευχές των Ορθοδόξων Μοναχών. Αυτοί με μισή ώρα προσευχή κουράζονται, γιατί προσεύχονται με το μυαλό, διανοητικά. Οι Ορθόδοξοι προσευχόμαστε με τον νου.

- Μερικές φορές ο άνθρωπος που προσεύχεται γίνεται ενορατικός και προορατικός. Πολλές φορές, δεν το καταλαβαίνει ο ίδιος αφού είναι η φυσική του κατάσταση, κάποτε ακούει και την φωνή του Θεού μέσα στην καρδιά. Αυτό έπρεπε συνεχώς να γίνεται στον άνθρωπο. Άρα, όταν μία φορά ακούμε την φωνή του Θεού μέσα μας ή αποκαλύπτεται κάτι, πρέπει να ταπεινωθούμε και να σκεπτόμαστε ότι έπρεπε συνεχώς να είμαστε στην κατάσταση αυτή, όπως ήταν ο Αδάμ προ της πτώσεως. (σελ. 346)

A 05 - Μερικοί πνευματικοί πατέρες χρησιμοποιούν πολλή ψυχολογία. Φαίνεται ότι αυτό είναι ανάλογο με την κατάσταση του λαού. Γιατί, αν μιλήσει κανείς όπως μιλούσε ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος, τότε θα τους κάψει όλους, δεν θα τον αντέξουν. Ο λόγος του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου είναι φωτιά.

- **Δεν πρέπει να συστηματοποιείται η πνευματική καθοδήγηση που θα κάνουμε στους Χριστιανούς, ανάλογα με τα προσωπικά μας βιώματα.** Ο πνευματικός πατέρας θα πρέπει να ελευθερώνει με την Χάρη του Θεού τα πνευματικά του παιδιά από την αιχμαλωσία τους στα πάθη και να τους βοηθά να ανυψώνουν το πρόσωπό τους στον Θεό.

- Πολλές φορές για να απαντήσω σε κάποιον άνθρωπο δεν προσεύχομαι στον Θεό, αλλά του λέγω κάτι από τον νου μου. Διότι, αν προσευχηθώ και λάβω πληροφορία από τον Θεό και δεν υπακούσει, τότε θα παρακούσει στον Θεό, δηλαδή θα έλθει σε αντίθεση μαζί Του. Έτσι ομιλώ από τον νου μου, ώστε οι άνθρωποι τουλάχιστον να μην υπακούσουν σε μένα και να μην αντιστέκονται στον Θεό. (σελ. 352)

A 06 - «Οι Έλληνες ήταν πάντα οι αριστοκράτες του πνεύματος». Σε κάποια υποψήφια διδάκτορα είπε: «Να πάρεις ένα δίπλωμα, με το «ντρου» (Dr) για να κατέβεις στην Ελλάδα και να λες όσες και ότι κουταμάρες θέλεις», και γελούσε.

Αναφερόμενος **στην σύγχρονη μουσική**, είπε: «Στην έρημο του Αγίου Όρους **άκουγα πάνω από ένα δένδρο μιιά άγνωστη μουσική** και **όταν ήλθα στη Δύση και είχε εισαχθεί η ροκ μουσική, είπα «αυτήν την γνώρισα πριν τριάντα χρόνια»**. Ήταν η ίδια μουσική. Επίσης τους επισήμανε: «Στον δυτικό κόσμο οι άνθρωποι για να γίνουν ισχυροί γίνονται μασόνοι». Του είπε κάποιος ότι θα ήθελε να είναι πιο σοβαρός, αλλά δεν μπορεί, και εκείνος απάντησε: «Τα φρενοκομεία είναι γεμάτα από σοβαρούς ανθρώπους». (σελ. 365)

A 07 - Ένας μοναχός όταν έκανε εργόχειρο είχε προσευχή, όταν σταματούσε το εργόχειρο για να κάνει προσευχή την έχανε. Αυτό συνέβαινε γιατί είχε λογισμό υπερηφανείας. Πρέπει να προσευχόμαστε με πολλή ταπείνωση και μετάνοια.

- **Όταν γεννιέται λογισμός υπερηφανείας από την προσευχή, συνήθως σαλεύονται τα νεύρα και ο νους.**

- Όταν κατηγορείται κανείς από τους ανθρώπους, να το αντιμετωπίζει με σιωπή, διότι, όπως λέγει ο Ιωάννης της Κλίμακος, η σιωπή του Χριστού κατήσχυε τον Πιλάτο.

- Όταν αρχίζει κανείς να προσεύχεται, η ίδια η προσευχή θα του λύνει τις απορίες του. Διαφορετικά, όσα και αν ακούσει περί προσευχής, δεν θα καταλάβει τίποτε.

- Ο Μοναχισμός είναι θεσμός παραδόσεως, είναι παράδοση. Όταν φύγει το Άγιον Πνεύμα, θα εκλείψει ο Μοναχισμός. **Στις ημέρες μας ο Μοναχισμός έχει μειωθεί ως παράδοση και συντηρείται ως ανθρώπινη ενέργεια. Θα έλθει μεγάλος πειρασμός στα Μοναστήρια. Θα δημιουργηθεί λειψανδρία περισσότερο από ότι προηγουμένως.**

Όταν κανείς είναι ψυχοπαθής και κάνει υπακοή, τότε είναι ιάσιμο το πρόβλημα. Η αθεράπευτη ψυχοπάθεια διακρίνεται από την έλλειψη της υπακοής. (σελ. 367)

A 08 - Οι Ιουδαίοι προσεύχονταν με την λογική τους. Την ημέρα της Πεντηκοστής δόθηκε στους Αποστόλους το Άγιον Πνεύμα ως πύρινες γλώσσες και κατάλαβαν ένα άλλο είδος προσευχής, **την καρδιακή προσευχή**. Πρώτη φορά προσεύχονταν με την καρδιά τους.

- Οι αποκαλύψεις του Θεού στον άνθρωπο είναι στιγμιαίες και ενυπόστατες. Αυτό βλέπουμε στον Παύλο, στον Μωϋσή, στον Φίλιππο. **Ο Θεός δεν λέγει πολλά λόγια, αλλ' έναν ζωηφόρο λόγο. Ο ένας λόγος μεταφέρεται από τον Προφήτη στο λαό με πολλά λόγια.** (σελ. 369)

A 09 - Σε επιστολή του στον Μπάλφουρ που είναι γραμμένη κατά τις ημέρες του Πάσχα του έτους 1935, δέκα χρόνια μετά την είσοδό του στο Άγιον Όρος, κάνει λόγο για **τον τύπο του αιωνίου Πάσχα** που γιόρταζε εκείνες τις ημέρες, αλλά και την πρωΐα της ανέσπερης ημέρας, που είναι η αιωνιότητα, την οποία και εβίωνε. Και σημειώνει αφοπλιστικά:

« ... Γνωρίζω κάποιον στο Παρίσι, ο οποίος από το Μεγάλο Σάββατο ως την τρίτη ημέρα του Πάσχα, κατά τη διάρκεια τριών ημερών, βρισκόταν σε κατάσταση θεωρίας, γεγονός που με τις μορφές της γήινης υπάρξεώς μας μπορούσε να το εκφράσει λέγοντας μόνο ότι είδε την πρωΐα της ανέσπερης ημέρας. Πρωΐα, γιατί το φως ήταν παράδοξα τρυφερό, λεπτό, ιλαρό, κάπως κυανό. **Η ανέσπερη λοιπόν ημέρα είναι η αιωνιότητα**». (σελ. 195)

A 10 - «Πρέπει να προσθέσω ότι η θεωρία αυτή είναι τόσο ευχάριστη για το νου (στην ψυχή), ώστε, όταν μετά την προσευχή η ψυχή θυμάται την ανάγκη να επιστρέψει πάλι στον κόσμο αυτό και να αντικρύσει το φως του υλικού ηλίου, με θλίψη δέχεται την ανάγκη αυτή. Θα ήθελε να μείνει ακατάπαυστα στη θεωρία του νοερού αΐλου φωτός. Η ψυχή εισέρχεται τόσο απαλά στη θεωρία αυτή, ώστε κατ' αρχήν (έτσι συνέβη με μένα) δεν κατανοούσα το τελούμενο. Όταν όμως η αριστερά μου είδε τι τελεί μαζί μου η δεξιά του Θεού, τότε σταμάτησε η όραση. Και έζησα αρκετές παρόμοιες περιπτώσεις».

Με την όραση του Θεού ο Γέροντας απέκτησε εμπειρική γνώση του Θεού, όχι την γνώση περί του Θεού, που αποκτά ο άνθρωπος με την μελέτη διαφόρων βιβλίων, αλλά υπαρξιακή γνώση του Θεού. Άλλωστε, κατά την διδασκαλία των αγίων Πατέρων, **η θέα του Θεού είναι θέωση του ανθρώπου**, η θέωση είναι ένωση και κοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό, και η ένωση αυτή προσπορίζει την γνώση του Θεού που είναι υπερτέρα της ανθρωπίνης γνώσεως. Μία τέτοια γνώση καθιστά τον θεόπτη απλανή θεολόγο μέσα στην Εκκλησία. (σελ. 196)

A 11 - Πολλοί θεολόγοι ομιλούν περί θεώσεως αφηρημένα. **Το σπουδαίο είναι να τηρούμε τις εντολές του Χριστού και έτσι ερχόμαστε στην θέωση και το Φως.** Απάθεια είναι όταν ο Χριστός έλθει μέσα στην ψυχή και στο σώμα μας. (σελ. 260)

A 12 - Οι φιλόσοφοι εξετάζουν τα πάντα με το μυαλό τους - την διάνοια, γι' αυτό και ο καθένας τους έχει διαφορετική γνώμη από τους άλλους. Το ίδιο κάνουν και οι θεολόγοι που εργάζονται εγκεφαλικά. Όμως, οι μοναχοί ζουν με την μετάνοια, γι' αυτό έχουν κοινωνία μεταξύ τους στα βασικά θέματα. Έτσι καταλαβαίνουν πολλές από τις πνευματικές καταστάσεις των ανθρώπων.

Για την διατύπωση της πνευματικής ζωής χρειάζεται και η εμπειρία και η διανοητική γνώση. Οι Πατέρες της Εκκλησίας είχαν και τα δύο: και πείρα και γνώση. (σελ. 338)

A 13 Το άκτιστο Φως που είδαν οι Μαθητές στο όρος Θαβώρ, κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, δεν ήταν μιά τρίτη κρυμμένη φύση του Χριστού, αλλά η δόξα της θείας φύσεως στην υπόστασή Του. Έπειτα, **το θείο Φως δεν είναι ανυπόστατο**, δηλαδή δεν γίνεται και απογίνεται όπως η φύση της αστραπής και της βροντής και όπως ο λόγος και το νόημά μας, αλλά είναι μόνιμο και γι' αυτό οι άγιοι το ονόμασαν «ενυπόστατον», ως «υπομένον (παραμένον) και μη αστραπής δίκην ή λόγου ή νοήματος παρατρέχον τους ορώντας». Πρόκειται για υποστατικό Φως που διαφέρει σαφώς από τα φυσικά φαινόμενα και από την ενέργεια και την πορεία της σκέψεως. Έτσι, ο θεούμενος κάνει ευχερώς διάκριση μεταξύ φυσικών και πνευματικών εμπειριών,

Ο Βαρλαάμ ισχυριζόταν ότι οι φιλόσοφοι που εργάζονταν με την λογική βρίσκονταν σε υψηλότερη θέση από τους Προφήτες, γιατί η όραση των Προφητών ήταν «πολλώ χείρω της νοήσεως». Απαντώντας ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς λέγει ότι **η όραση των Προφητών ήταν ανώτερη του νου (λογικής) των φιλοσόφων**, γι' αυτό και **η προφητική καθαρότητα είναι «συλλειτουργός, κατά την θεολογίαν, των αγγέλων»**. Πράγματι, οι Προφήτες «μετασκευάζονται κατά το νοερό είδος «προς θεοειδή μόρφωσιν» και διά της ιεράς αυτής μορφώσεως καλλιεργούν την «ιερογνωσίαν». Έτσι, οι θεόπτες είναι συλλειτουργοί των αγγέλων, αποκτούν «θεοειδή μόρφωσιν» και πραγματική «ιερογνωσίαν».

Οι άγιοι, όταν φθάνουν σε κατάσταση θεώσεως, βλέπουν την ενέργεια του Θεού ως Φως, μεταμορφώνονται και βλέπουν την δόξα του Θεού. Κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά **οι θεούμενοι βλέπουν το Φως, αφού λάβουν οφθαλμούς τους οποίους δεν είχαν προηγουμένως**. Το Φως αυτό γίνεται καταληπτό με τους οφθαλμούς, οι οποίοι όμως έγιναν υπεράνω οφθαλμών και αντιλαμβάνονται το πνευματικό φως με πνευματική δύναμη. (σελ. 113)

A 14 - Το φως του Θεού είναι ομοιόμορφο, ενώ του διαβόλου είναι ανόμοιο.

- Όσοι πέρασαν από τον Βουδισμό θα πρέπει να μετανοήσουν ολοκληρωτικά, γιατί διαφορετικά η ανατολική αυτή εμπειρία κάτι θα αφήσει μέσα στην ψυχή τους. (σελ. 343)

A 15 - **Υπάρχει το θείο Φως και το διαβολικό φως. Μερικές φορές βλέπει κανείς και το φυσικό φως της διανοίας του.** Οι φιλόσοφοι (Πλωτίνος και άλλοι Δυτικοί) και οι Ανατολίτες - Βουδιστές, βλέπουν το φυσικό φως της διανοίας, μερικές φορές επηρεάζονται και από τον διάβολο. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ τους. Το διαβολικό φως έχει άλλη ενέργεια. **Όταν ο διάβολος έδειχνε το δικό του φως στον Γέροντα Σιλουανό, τότε ο Σιλουανός έβλεπε και τα εντόσθιά του.** Το φυσικό φως της διανοίας είναι μια έλλαμψη φιλοσοφικών διδασκαλιών. Τότε ο

άνθρωπος αισθάνεται ότι έρχονται και φεύγουν αυτές οι ελλάμψεις. Όμως **το θείο Φως δίνει άλλη γνώση, είναι Φως αγάπης, Φως Χριστού, αποκάλυψη του Τριαδικού Θεού.**

Είναι σφάλμα η ταύτιση του φυσικού φωτός της διανοίας με το θείο Φως, καθώς επίσης σφάλμα είναι η ταύτιση του φυσικού φωτός της διανοίας με το σατανικό φως. Έτσι, το φυσικό φως της διανοίας μπορεί να θεωρηθεί ως σατανικό, σύμφωνα με το ρητό: «ύπαγε οπίσω μου, σατανά. Σκάνδαλόν μου εί ότι ού φρονείς τα του Θεού, αλλά τα των ανθρώπων» (Ματθ. ις 23). Άλλες φορές το φυσικό φως της διανοίας διαφέρει από το διαβολικό. **Το φως των αγγέλων είναι μέθεξη του ακτίστου Φωτός.** (σελ. 369)

A 16 - Πολλοί κάνουν λάθος για τον λεγόμενο **γνόφο του Θεού**. Νομίζουν ότι γνόφος είναι η άγνοια του Θεού, ενώ είναι γνώση που υπερβαίνει την ανθρώπινη γνώση, είναι Φως το οποίο υπερβαίνει το φως της διανοίας και το φως της ανθρωπίνης γνώσεως. (σελ. 411)

A 17 Ο Γέροντας με πήρε και πήγαμε στο γραφείο, όπου πρώτα προσευχήθηκε με υψωμένα τα χέρια, έπειτα κάθισε, με κοιτούσε και γελούσε. Δεν χρειάστηκε να του εκθέσω σχεδόν τίποτα. Τα γνώριζε όλα!! Αρχισε να με διδάσκει.

Οι επισκέψεις πύκνωσαν στο Essex. **Σε μία επίσκεψη ανέφερα στον Γέροντα ότι μερικές φορές αισθανόμουν ένα φοβερό πλάκωμα, όλη την γη να με πιέζει. Ο Γέροντας μου εξήγησε ότι αυτό συνέβαινε, επειδή η Αγγλία δεν είναι Ορθόδοξη χώρα και κανείς γύρω μου στην πόλη που βρισκόμουν δεν προσευχόταν, αλλά γινόταν το αντίθετο.** Αντίθετα στην Ελλάδα κτυπάνε οι καμπάνες, γίνονται λειτουργίες, προσεύχονται οι άνθρωποι κι αυτό βοηθάει πολύ στην προσευχή, δηλαδή το (Ορθόδοξο) περιβάλλον. Η προσευχή ξεσηκώνει πόλεμο και πειρασμούς από τον διάβολο. (σελ. 322)

- Όταν γνώρισα την αλήθεια, τον Χριστό, ως αληθινό Θεό, λυπήθηκα πολύ για τον χρόνο εκείνο που ασχολούμην με τον Βουδισμό. Παρεκτράπηκα πολύ.

- Τώρα καταλαβαίνω περισσότερο από κάθε άλλη φορά ότι όλα τα πράγματα εκτός του Χριστού είναι μιά πλάνη, μιά κουταμάρα.

- **Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ Ανατολής και Δύσεως.** Ένας Δυτικός που βαπτίζεται Ορθόδοξος, θα περάσει πολλά χρόνια μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία, με καθοδήγηση εμπείρου πνευματικού οδηγού για να αποκτήσει καθαρό Ορθόδοξο φρόνημα και ήθος. Μέχρι τότε δεν μπορεί και δεν πρέπει να κάνη τον διδάσκαλο σε ανθρώπους που έχουν «κόκκαλο» Ορθόδοξο, που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν ως Ορθόδοξοι.

Αυτός είναι λόγος που δεν μπορεί να γίνει «ένωση των Εκκλησιών». Με τις συζητήσεις μπορεί να επέλθει μιά γνωριμία, που μπορεί να βοηθήσει «πολιτικά», χωρίς όμως να βλάψει την Ορθοδοξία. Αλλά **η «ένωση Εκκλησιών» είναι δύσκολη, έως αδύνατη. Όσοι ομιλούν για «ένωση Εκκλησιών» δεν γνωρίζουν ούτε την νοοτροπία των ετεροδόξων ούτε το ύψος της Ορθοδοξίας. Μερικοί από τους ετεροδόξους μισούν τους Ορθοδόξους.** Απόδειξη είναι ότι, αν κάποιος Δυτικός γίνει βουδιστής ή μαρξιστής, οι οικείοι του δεν τον αποβάλλουν από την οικογένειά τους, αν όμως γίνει Ορθόδοξος, τότε τον αποβάλλουν. (σελ. 337)

A 18 - Και οι ανατολίτες, που ασχολούνται με τον διαλογισμό, βλέπουν κάποιο φως, αλλά αυτή η θεωρία τους χωρίζει από όλη την άλλη δημιουργία, με μιά υπερηφάνεια. Αυτό το φως δεν είναι θεϊκό, αλλά διαβολικό, κτιστό. Αντίθετα, στην Ορθοδοξία, η θεωρία του θείου Φωτός μεταδίδει στον άνθρωπο ζωή και αγάπη για όλη την κτίση. (σελ. 378)

A 19 - Κάποιος πέρασε διαδοχικά από τον Μουσουλμανισμό, τον Ινδουϊσμό, τον Βουδισμό και την Μαύρη Μαγεία. **Σε όλες τις θρησκείες έκανε ταυτόχρονα και την μαγεία.** Μόλις έγινε Ορθόδοξος, θέλησε να ασκεί παράλληλα και την μαγεία, αλλά δεν μπορούσε να το κάνει. Από αυτό κατάλαβε ότι **η Μαγεία είναι το υπόβαθρο όλων των θρησκειών** και ότι **οι θρησκείες είναι νεκρές, οι αρχηγοί τους είναι νεκροί, ενώ ο Χριστός είναι ζωντανός Θεός.**

- Πρέπει να διαβάζονται για πολλά χρόνια εξορκισμοί σε αυτούς που πέρασαν από μαγείες. Αυτό έκανε η πρώτη Εκκλησία.

- Ο Βουδισμός έχει μερικές αλήθειες, αλλ' έχει μιά ανθρωπίνη αλήθεια που φθάνει μέχρι το «μηδέν», δηλαδή **με την αυτοσυγκέντρωση - διαλογισμό οδηγεί τον άνθρωπο προς το «μηδόν»** από το οποίο δημιουργηθήκαμε. Πρόκειται για μιά υπαρξιακή αυτοκτονία. Ο Χριστός μας οδηγεί στην θέωση, την κοινωνία με τον Τριαδικό Θεό.

- Μερικοί λένε ότι ο Βουδισμός δεν έχει σχέση με τον δαιμονισμό. Όμως, αυτοί που ομιλούν έτσι, γνωρίζουν τον Βουδισμό από τα βιβλία και ομιλούν θεωρητικά. Η πράξη είναι διαφορετική.

- Μερικοί λένε ότι με τον διαλογισμό αποκτούν μιά ηρεμία.

Αυτό φαίνεται εξωτερικά σαν καλό, αλλά οι άνθρωποι αυτοί διακατέχονται από οίηση και καταλήγουν σε σαρκικό πόλεμο. **Ακόμη και αν ξεφύγουν από τον Βουδισμό, πάλι έχουν σαρκικό πόλεμο. Αυτό δείχνει την σατανικότητα της μεθόδου αυτής.** (σελ. 394)

A 20 - Όταν διαβάζει κανείς διάφορα βιβλία, ψυχολογικά, βουδιστικά, δεν θα μπορέσει ποτέ να αποκτήσει καθαρή αίσθηση της Ορθοδοξίας.

- Όσοι υπήρξαν άθεοι και λένε ότι από τον αθεϊσμό ή τον υπαρξισμό έφθασαν στην Ορθοδοξία, χωρίς να παρεμβληθεί ένα διάστημα μετανοίας, κάτι δεν πάει καλά στην ζωή τους και δεν θα έχουν καλή εξέλιξη. (σελ. 395)

A 21 - Ένας Άγιος δεν μπορεί σήμερα να είναι Επίσκοπος, διότι οι άνθρωποι δεν μπορούν να αντέξουν τον λόγο του. Γι' αυτό απαιτείται Επίσκοπος με μετριότερη πείρα και να έχει διοικητικές ικανότητες, διότι **σήμερα οι πολιτικοί προσπαθούν να πλησιάσουν την Εκκλησία διά της Ιεραρχίας.** Και γι' αυτό **χρειάζεται να έχει κανείς διοικητικές ικανότητες και πείρα, για να κρατά την Εκκλησία έξω από την πολιτική. Το καλύτερο σήμερα είναι να είναι κανείς ιερέυς...**

- Εγώ προτιμώ να με σκοτώσουν οι άνθρωποι του κόσμου, παρά να πάω μαζί τους και να αποκτήσω κοσμικό φρόνημα. (σελ. 371)

A 22 - Ο κόσμος θέλει τον Κληρικό κοντά του, αλλ' όμως δεν ωφελείται. Η δόξα του Κληρικού δεν είναι στο να αποκτήσει όνομα στον κόσμο, αλλά να ζήσει την κένωση. Ο διωγμός είναι ο κανών της πνευματικής ζωής.

- Για τον Κληρικό δύο είναι, ιδιαιτέρως, μεγάλα πάθη: η φιληδονία και η μνησικακία.

- **Είναι δύσκολη η σωτηρία για τους Κληρικούς. Πολύ δυσκολότερη για τους Επισκόπους.** (σελ. 395)

A 23 - Όταν παρατηρούμε τον εαυτό μας και γινόμαστε κατάσκοποι του, τότε φεύγει ο νους από την μετάνοια.

- Διδάσκω τους μοναχούς να μην ομιλούν για τις αδικίες που υφίστανται, αλλά να σιωπούν. Εμείς πρέπει να ζούμε ως εσταυρωμένοι. Αυτό συνιστά η Ορθόδοξη πνευματικότητα.

- Στην Εκκλησιαστική ιστορία φαίνεται ότι διατηρήθηκαν τα Μοναστήρια εκείνα που κτίσθηκαν με κόπο και πόνο των αδελφών, έπειτα διατηρήθηκαν όσα κτίσθηκαν από αυτοκράτορες και στο τέλος όσα κτίσθηκαν από Επισκόπους. (σελ. 373)

A 24 - Για τα προβλήματα των παιδιών κατά το 70-80% φτάνει οι γονείς.

- Είναι ευκολότερο να αναστήσεις έναν νεκρό, παρά να συμφιλιώσεις δύο γυναίκες που ζηλεύει η μία την άλλη.

- Θέλω να συμπεριφέρομαι με ελευθερία και απλότητα. Αυτό βοηθά τους ανθρώπους να ανοίγουν την καρδιά τους. Αυτό προϋποθέτει να είναι κανείς ελεύθερος από τα πάθη.

- Με τους απλούς ανθρώπους δεν μπορεί κανείς να τα βάζει, διότι και αυτοί δεν καταλαβαίνουν και εμείς θα βλαφθούμε.

- Όταν αγαπάς τον άλλο ειλικρινά, τότε ο άλλος σου δίνει εμπιστοσύνη, διότι το καταλαβαίνει. Και τότε τον προφυλάσσεις από πειρασμούς.

- Από την ημέρα του γάμου θα περάσουν περίπου δέκα χρόνια για να ισορροπήσει το ανδρόγυνο. Πρέπει να τους παρακολουθούμε διακριτικά. Να θέτουμε μιά πνευματική προοπτική και να μην αναμειγνυόμαστε σε λεπτομέρειες. Μόνον σε δύσκολες περιπτώσεις να επεμβαίνουμε. (σελ. 374)

A 25 - Η αγγλική γλώσσα δεν έχει Ορθόδοξη ατμόσφαιρα. Για παράδειγμα, η λέξη person δηλώνει το ουδέτερο, οι λέξεις κατάνυξη, πραότητα δεν μπορούν να γίνουν κατανοητές. **Η αγγλική γλώσσα δεν είναι κατάλληλη για την Ορθοδοξία.**

- **Ο πόλεμος που δεχόμαστε είναι πολύ μεγάλος. Όλοι είναι εναντίον μας: η επιστήμη και η πολιτική. Δεν είμαι απαισιόδοξος, αλλά νομίζω ότι ζούμε στους τελευταίους καιρούς.** Η δική μας στάση πρέπει να είναι μαρτυρική: «Ως πρόβατον επί σφαγήν ήχθη, και ως αμνός άμωμος εναντίον του κείροντος αυτόν άφωνος, ούτως ουκ ανοίγει το στόμα αυτού» (Ησ. νγ' 7). Όταν εξασκήσουμε βία στην βία, δεν κάνουμε τίποτε. Η μαρτυρική (σιωπηλή) στάση θα εξασφαλίσει μεγαλύτερη χρονική διάρκεια νίκης. Εάν εξασκήσουμε και εμείς βία στους άλλους, θα τους εξαναγκάσουμε να προετοιμασθούν για δεύτερη μεγαλύτερη επίθεση. (σελ. 375)

A 26 - Η κίνηση μερικών νέων για την αναρχία είναι μεγαλειώδης. Όμως την έκλεψαν από την Αγία Γραφή και την διέστρεψαν. Κατά την Αγία Γραφή κάθε αρχή και εξουσία θα καταργηθεί στο μέλλον. Μετά την Δευτέρα Παρουσία κάθε άνθρωπος δεν θα έχει ανάγκη ανθρώπων, αλλά οι δίκαιοι θα έχουν κοινωνία με τον Θεό και μεταξύ τους. **Θα καταργηθεί κάθε εξουσία.** Δεν θα υπάρχει ανάγκη να έχουν γνώση περί του Θεού, αλλά θα έχουν την γνώση του Θεού. (σελ. 377)

A 27 - **Αληθινοί θεολόγοι στην Εκκλησία είναι εκείνοι που μισούν τον εαυτό τους** (τα πάθη τους). Αν δεν μισήσει κανείς τον εαυτό του έως θανάτου, δεν μπορεί να είναι μαθητής του Χριστού και διδάσκαλος του λαού.

- **Να κρατούμε την Ορθόδοξη πίστη. Και, επειδή ζούμε σε δύσκολους καιρούς, θα λάβουμε μισθό περισσότερο από άλλους ανθρώπους που έζησαν τις παλαιότερες εποχές και κράτησαν την πίστη.** (σελ. 378)

A 28 - Η θλίψη, ο πόνος, η περιφρόνηση, που δέχεται ο άνθρωπος στην ζωή του, είναι φυσικές καταστάσεις. Είναι στοιχεία γνησιότητας. Στην ζωή μας πρέπει να πονάμε. Εδώ βρίσκεται η διαφορά και με τον Βουδισμό. Οι βουδιστές αποφεύγουν την θλίψη, εμείς την επιδιώκουμε, γιατί αυτή καθαρίζει την καρδιά από τα πάθη.

- Η κενοδοξία φέρνει σαρκικό πειρασμό. Συμβαίνουν περίεργα πράγματα με την Πρόνοια του Θεού. Μας οδηγεί στην μετάνοια μέσα από όλα τα γεγονότα, ακόμη και από τις πτώσεις, αρκεί να έχουμε ταπεινώση να τα αισθανόμαστε.

- Η κλίμακα της τελειότητας διαγράφεται στους Μακαρισμούς.

Ο άνθρωπος αρχίζει από την αίσθηση της αμαρτωλότητας και το πένθος, και φθάνει στην σύγκρουση με τον κόσμο: «Μακάριοι οι δεδιωγμένοι... » (Ματθ. ε10). Αυτό είναι φυσικό. Τότε ο άνθρωπος θεολογεί. Η αυτάρκεια σταματά κάθε πνευματική πρόοδο.

- Ο νους του ανθρώπου και η καρδιά δεν πρέπει να κολλάνε πουθενά, ούτε σε πρόσωπα ούτε σε πράγματα. Τότε όλα είναι καθαρά. Αν κάπου κολλήσουν, τότε αρχίζει ο στραβός δρόμος.

- Μερικές φορές ο πόνος κατά την διάρκεια της προσευχής, αλλά και η παύση της προσευχής, γίνονται από λογισμό κενοδοξίας. ο Θεός μειώνει την Χάρη της προσευχής. Τότε ο άνθρωπος πρέπει να σταματήσει να κάνει προσευχή με κενοδοξία. Εγώ κάποτε το έπαθα με το Ευαγγέλιο. Την ώρα που διάβαζα το Ευαγγέλιο, έπεσα κάτω σαν νεκρός. Μετά, για πολλούς μήνες δεν μπορούσα να διαβάσω το Ευαγγέλιο, ενώ για τα άλλα βιβλία δεν υπήρχε πρόβλημα. (σελ. 380)

- Όταν ζει κανείς με το πνεύμα της μετανοίας και του πένθους, τότε δεν μπορεί να κάνει μεταφράσεις, κηρύγματα και να διαβάσει. (σελ. 382)

A 29 - Όταν ένας προσεύχεται και έχει πόνο στον αυχένα, τότε τις περισσότερες φορές σημαίνει ότι έγινε από υπερένταση. Θα πρέπει να προσεύχεται με ταπείνωση και θα περάσει.

- Όταν εξασκεί κανείς την «επιστημονική» προσευχή (μέ ένταση και ψυχοτεχνικές μεθόδους), δημιουργείται πονοκέφαλος. Όταν, όμως, βρεθεί η καρδιά, τότε βρύνουν εσωτερικά ποταμοί θεολογίας.

- Όταν προσευχόμενοι με μετάνοια και κλάμα πολύ, και ερχόταν από μακριά ένας λογισμός κενοδοξίας ότι θα έλθει το Φως, τότε σταματούσα την προσευχή και έλεγα: «Έρχονται οι φονείς μου!» και δεν με πλησίαζε αυτός ο λογισμός. Άλλοτε, στην κατάσταση αυτή και ενώ ζούσα τον βαθύ θρήνο, άρχιζα απότομα να γελάω και αμέσως έφευγε ο λογισμός της κενοδοξίας. Προτιμούσα να σταματήσω την προσευχή, παρά να δεχθώ λογισμό κενοδοξίας. (σελ. 383)

A 30 - **Ο Κασσιανός ο Ρωμαίος έλεγε ότι δύο πράγματα πρέπει να φοβάται ο Μοναχός: τους επισκόπους, και τις γυναίκες. Με τις γυναίκες μπορεί να γίνει αμαρτία, αλλά υπάρχει μετάνοια, πράγμα που δεν γίνεται με τους επισκόπους, δηλαδή όταν πολεμάς με επισκόπους δεν μπορείς να μετανοήσεις.**

- Παλαιά οι Πατέρες στο Άγιον Όρος δεν έδιωχναν τους ξένους που ερχόντουσαν κοντά τους. Αν δεν μπορούσαν να τους φιλοξενήσουν, έφευγαν οι ίδιοι μακριά για να μην τους βρίσκουν οι άνθρωποι.

- Στο Μοναστήρι θα πρέπει να δεχόμαστε όλους τους ανθρώπους, γιατί τότε η Πρόνοια του Θεού δεν θα μας εγκαταλείψει ποτέ. (σελ. 384)

A 31 - Σε μερικά Μοναστήρια ρωτούν: «Γιατί ήλθες, πώς ήλθες, γιατί δεν μας έγραψες;» και πολλά άλλα. Έπειτα μένουν οι άνθρωποι μέσα στο Μοναστήρι σαν νεκροί. Πρέπει να γίνεται το εξής: Να δέχονται τον κόσμο με χαρά και έπειτα να τους αφήνουν να ζουν σαν στο σπίτι τους, χωρίς να τους υποβάλλουν διάφορες ερωτήσεις για την ζωή τους και τα προβλήματά τους. Αυτό θέλει ο σημερινός άνθρωπος. Βλέπει σε αυτό κάτι γνήσιο. Και όταν μας λένε: «Γιατί δεν μας ρωτάτε για την ζωή μας;» τότε εμείς να απαντούμε με χιούμορ: «Το κάνουμε από τεμπελιά. Είμαστε τεμπέληδες!» Με αυτήν την διαγωγή μας, οι προσκυνητές αποκτούν άνεση και έπειτα αυτοί μόνοι τους αρχίζουν να ζητούν συμβουλές.

- **Αν εγώ πέτυχα στο Μοναστήρι - ο Θεός να με συγχωρήσει - είναι γιατί δεν κάνω παρατηρήσεις.** Όταν σπάζουν πιάτα, δεν κάνω καμιά παρατήρηση. Έτσι σιγά-σιγά διορθώνονται.

- **Στο Μοναστήρι δεν πάει κανείς για να ζήσει, αλλά για να μετανοήσει,** αλλιώς κάθεται στον κόσμο. Συμβαίνει ότι και με τα Πανεπιστήμια. Δεν πηγαίνουν οι άνθρωποι στα Πανεπιστήμια για να ζήσουν, αλλά για να μάθουν.

- Όταν οι μοναχοί ζουν με μετάνοια, χωρίς να μιλάνε πολύ, τότε και λάθη να κάνουν, οι προσκυνητές θα αισθάνονται το «Πνεύμα» της μετανοίας και θα ωφελούνται. (σελ. 385)

A 32 - Η προσευχή των Μοναχών στηρίζει όλο τον κόσμο. Αυτό συμβαίνει, γιατί ο άνθρωπος είναι πλασμένος κατ' εικόνα Θεού. Το κατ' εικόνα Θεού φανερώνεται κυρίως στην καθαρή προσευχή. Η φανέρωση της εικόνας του Θεού δείχνει την επιτυχία του σκοπού της δημιουργίας του κόσμου. **Αν ο άνθρωπος δεν προσεύχεται, βιώνει την αποτυχία της δημιουργίας του και της υπάρξεώς του.** (σελ. 395)

A 33 - Ένας με ρώτησε αν τον συμβουλεύω να γίνει Μοναχός. Απάντησα ότι δεν μπορώ να συμβουλευσω. Εκείνος είπε: «Γιατί δεν με συμβουλευέτε; Μήπως μετανοιώσατε που γίνατε

Μοναχός;» του απήντησα: «Δεν μετάνιωσα που έγινα Μοναχός, αλλά, όταν σε κάποιον έλθει η Χάρη για τον Μοναχισμό, φεύγει αμέσως για το Μοναστήρι και δεν χρειάζεται συμβουλές».

- Οι σωματικές ασθένειες στους μοναχούς είναι διαφορετικές από τους κοσμικούς. Συνήθως δεν γίνονται αντιληπτές από τους γιατρούς. Μερικές φορές είναι καλό να υπάρχουν ασθένειες, διότι βοηθούν πνευματικά.

- **Σήμερα τα Μοναστήρια θα παύσουν να είναι θεολογικά. Θα ζουν μέσα σε αυτά ευλαβείς άνθρωποι, αλλ' όχι θεολόγοι. Άλλο ευλάβεια, άλλο θεολογία.** (σελ. 396)

A 34 - Όσοι πηγαίνουν στο Μοναστήρι για να γίνουν μοναχοί, συνήθως, έχουν πολλά πάθη και θα περάσει πολύς καιρός αγώνων για να θεραπευθούν. Δεν αρκεί μόνον η ευχή για την θεραπεία, αλλά χρειάζεται και η υπακοή του μοναχού και η υπομονή του Πνευματικού. Μερικοί μοναχοί έχουν δυνατό σώμα και πολλές φορές με την ανυπακοή ομιλούν το σώμα και τα πάθη.

Συνήθως, οι Ηγούμενοι, που αποκτούν κοσμική φήμη και δέχονται την εκτίμηση του κόσμου, είναι πολύ σκληροί και ανάλγητοι στους μοναχούς τους. Δεν τους προσέχουν καθόλου.

- **Όταν ο άνθρωπος περιφρονείται, τότε είναι ελεύθερος.** Αυτό συμβαίνει και στο Μοναστήρι. Όταν τον περιφρονούν μπορεί να ζει ησυχαστικά. Όταν κάποιος θεωρείται σπουδαίος, τότε κρίνεται αυστηρά από τους άλλους μοναχούς, αλλά και ο ίδιος προσέχει να μη χαθεί η καλή ιδέα που έχουν οι άλλοι γι' αυτόν. Έτσι δεν είναι ελεύθερος. (σελ. 397)

A 35 - **Να διαβάζουμε πατερικά βιβλία με απλό τρόπο** για να αναπτύσσεται η προσευχή, χωρίς να κάνουμε προσπάθεια να τα καταλαβαίνουμε ή να τα θυμόμαστε. Τότε η καρδιά θα συλλαμβάνει το νόημα των πατερικών λόγων και αυτό θα γίνεται ζωή. Δεν έχω διαβάσει πολλά σύγχρονα θεολογικά βιβλία, λίγο διάβασα στο Παρίσι.

- Η θεία Χάρη αναγεννά τον άνθρωπο, ακόμη αλλάζει και την φωνή του, την κάνει καλύτερη για να μεταδίδει την αλήθεια. Οι αναγεννημένοι άνθρωποι μεταδίδουν την εμπειρική αλήθεια και διά της καταλλήλου φωνής.

- Η μετάνοια στο αρχικό στάδιο εκδηλώνεται με την αποχή από τα πάθη και την μη ικανοποίηση των παθών, έπειτα ως ακατάσχετη ορμή προς τον Θεό. (σελ. 398)

A 36 - Ο Μπουλγκάκωφ έλεγε ότι κατά κάποιο τρόπο, που είναι άγνωστος σε μας, ο Θεός ρωτάει τον άνθρωπο πριν γεννηθεί, εάν θέλει να γεννηθεί. Η θεωρία αυτή έχει μερικά στοιχεία αληθείας, γιατί πολλά παιδιά σήμερα, για διάφορους λόγους, δεν θέλουν να γεννηθούν και αποβάλλονται.

- **Είναι δύσκολο να ζει κανείς στην σημερινή ανθρωπότητα.** Πολλά χρόνια προσεύχομαι για όλο τον κόσμο και την ειρήνη του και όμως ειρήνη δεν υπάρχει. Και, όταν κανείς ομιλήσει για την ειρήνη, θεωρείται κομμουνιστής. Δεν διαβάζω εφημερίδες για να δω τι γίνεται, γιατί δεν γίνεται τίποτε σωστό. Όλα έξω από τον Χριστό είναι μιά κουταμάρα. (σελ. 402)

A 37 - Ο φανταζόμενος νους είναι ανίκανος για την θεολογία. Αυτό συμβαίνει για δύο λόγους. Ο πρώτος, διότι **η Θεολογία είναι εμπειρική επιστήμη** και όχι καρπός της λογικής και της φαντασίας, αφού **η φαντασία είναι μεταπτωτικό φαινόμενο**. Ο δεύτερος, διότι ο Θεός είναι πέρα από την λογική, ακατάληπτος, άκτιστος, άναρχος και δεν μπορούμε να τον καταλάβουμε με την λογική. Ο Θεός αποκαλύπτεται σε μας. Γι' αυτό χρειάζεται καθαρή καρδιά. Έτσι, εκείνος που έχει φανταζόμενο νου δεν μπορεί να θεολογήσει.

- Η Παναγία είπε στον αρχάγγελο Γαβριήλ: «Ιδού η δούλη Κυρίου» (Λουκ. α', 38). Αυτό το «ιδού η δούλη Κυρίου» είναι αποδοχή του Σταυρού. Η Παναγία συμμετείχε σε όλη την ζωή της στον Σταυρό του Υιού της. (σελ. 392)

A 38 - Στην Δύση οι άνθρωποι έχασαν την έμπνευσή τους για τον Θεό. Έτσι αναπτύχθηκε η επιστήμη.

- Όταν κανείς μετά από έντονη φιλήδονη και φιλοσαρκική ζωή επιστρέφει στον Θεό και θέλει

να κοινωνεί συχνά, πριν το σώμα του μεταμορφωθεί, τότε το σώμα αντιδρά σαν να μη δέχεται τις ενέργειες της θείας Κοινωνίας. Έτσι δημιουργούνται οι σωματικές ασθένειες. Χρειάζεται διακριτική καθοδήγηση. (σελ. 404)

A 39 - Όταν τρώμε θα πρέπει να προσευχόμαστε. Όλες οι τροφές έχουν μέσα τους την δημιουργική ενέργεια του Θεού. Έτσι με προσευχή πλησιάζουμε την υλική τροφή για να μας βοηθά.

- Το φαγητό δίνει ενέργεια στο σώμα. Το χρειαζόμαστε και για να εργαζόμαστε, και για να έχουμε δυνάμεις για προσευχή. **Στους προσευχομένους η ενέργεια του φαγητού μετατρέπεται σε πνευματική ενέργεια.** Όσοι προσεύχονται λίγο, τότε η περισσότερη ενέργεια του φαγητού μετατρέπεται σε πάθος και γαστριμαργία. Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται νηστεία. (σελ. 405)

A 40 - Στην εποχή μας χρειάζεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά η διδασκαλία τριών Πατέρων, του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, του αγίου Μαξίμου του Ομολογητού και του αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου.

- Όταν κάποιος Ιερέυς διαπράττει μιά σαρκική αμαρτία, τότε «κουφάινεται η Ιεροσύνη του», δηλαδή δεν έχει ενεργούμενη την Ιεροσύνη. Τελεί τα Μυστήρια, αλλά ο ίδιος δεν ωφελείται.

- Πρέπει να κρατήσει κανείς την Ιεροσύνη, γιατί θα είναι πολύ κακό εάν συμβεί κάτι και την χάσει. Αν κάνη κανείς κάτι κακό, η Ιεροσύνη δεν έχει δύναμη. Και αυτό το καταλαβαίνουμε από το ότι δεν μπορεί τότε να βοηθήσει τους ανθρώπους. Δηλαδή τότε, κατά κάποιον τρόπο, «κουφάινεται η Ιεροσύνη», δηλαδή δεν μπορεί να ακούσει τους ανθρώπους και να τους βοηθήσει.

- Με την υπερηφάνεια και την κενοδοξία δημιουργείται σαρκική επανάσταση. (σελ. 409)

A 41 - Έγραφα κάποτε για την ενότητα της Εκκλησίας, σύμφωνα με την διδασκαλία περί της Αγίας Τριάδος. Όταν το διάβασε ο Ευδοκίμωφ είπε: «που ξέρει Αυτός για την Αγία Τριάδα, αφού δεν είναι παντρεμένος»; Είναι κουταμάρα το να συνδέουν την γνώση των Προσώπων της Αγίας Τριάδος με την γνώση των ανθρωπίνων σχέσεων μέσα στον γάμο. (σελ. 410)

A 42 - Ο Μοναχός δεν πρέπει να δίνη πολλές εξηγήσεις. Θα πρέπει να μιλά λίγο και να μὴν ανοίγει μεγάλες συζητήσεις χωρίς λόγο.

- **Όλη η σύγχρονη ζωή κινείται σαν σε ρεύμα. Όλοι οδηγούνται προς μιά κατεύθυνση, πιεζόμενοι από τα πράγματα. Ο μοναχός καλείται να πάει αντίθετα σε αυτό το ρεύμα.**

- Οι μοναχοί αισθάνονται ότι είναι αδύνατοι άνθρωποι, καθώς επίσης ζητούν πολλά και γι' αυτό θέλουν συνεχή παρακολούθηση.

- Στον κόσμο μαθαίνουμε συνεχώς καινούρια πράγματα. Στο Μοναστήρι η επανάληψη είναι η μήτηρ της μαθήσεως. (σελ. 413)

A 43 - Ζούμε σε μιά εποχή που δεν μπορεί κανείς να μιλήσει εναντίον των πολέμων, γιατί θεωρείται κομμουνιστής. (σελ. 414)

A 44 - Οι παρατηρήσεις της ψυχολογίας για τον άνθρωπο είναι αξιόλογες, διότι περιγράφουν ότι πέρα από την λογική υπάρχει και κάτι άλλο βαθύτερο. Όμως, **οι ψυχολογικές αναλύσεις είναι παιδικές σε σχέση με την διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας.** Καίτοι οι παρατηρήσεις της ψυχολογίας είναι αξιόλογες, εν τούτοις η μέθοδος θεραπείας που προσφέρει είναι πολύ άσχημη. Η ψυχανάλυση δεν θεραπεύει τον άνθρωπο, μάλλον τον συγχύζει περισσότερο.

- Πρέπει να κάνουμε διάκριση μεταξύ νευρολογίας και ψυχολογίας. Οι νευρολόγοι προσφέρουν πολλά στην υγεία του σώματος, διότι δίνουν μερικά φάρμακα και ισορροπούν κοινωνικά τον άνθρωπο. Αλλά και αυτοί δεν θεραπεύουν, απλώς κατευνάζουν την ενέργεια του

ανθρώπου. **Η θεραπεία του ανθρώπου ξεκινά από την θεραπεία των λογισμών.** Από την θεραπεία των λογισμών γίνεται η αλλαγή του σώματος. Έτσι, ναι μεν οι νευρολόγοι με τα φάρμακα ισορροπούν τον άνθρωπο, αλλά δεν τον θεραπεύουν.

- Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ Ορθόδοξου και δυτικής παραδόσεως. **Η ψυχολογία είναι προσαρμοσμένη στην δυτική παράδοση** και γι' αυτό υπάρχει χαώδης διαφορά ως προς την Ορθόδοξη Παράδοση. (σελ. 419)

- **Στον ψυχολογικά άρρωστο άνθρωπο δεν ασθενεί απλώς το λεγόμενο υποσυνείδητο, αλλά ο νους, που είναι ο οφθαλμός της ψυχής.**

- Όταν ακολουθούμε την πνευματική ζωή, δεν μας χρειάζεται η ψυχανάλυση. Σε κληρονομικά προβλήματα βοηθά η νευρολογία. (σελ. 420)

A 45 - Όταν ζούσα σε σπηλιά στο Άγιον Όρος και είχα έναν υποτακτικό (τον π. Παύλο), ήρθε ένας αντάρτης και μου ζήτησε χρήματα, τρόφιμα, ρούχα και τον υποτακτικό να τα μεταφέρει. Του έδωσα ότι είχα, αλλά δεν του έδωσα τον υποτακτικό μου. Ο υποτακτικός σε έναν Γέροντα είναι το μεγαλύτερο «κεφάλαιο».

- **Το μεγαλύτερο «κεφάλαιο» για το Μοναστήρι είναι το πρόσωπο και όχι τα χρήματα ή τα πράγματα.**

- Λυπάμαι για τους Πνευματικούς Πατέρες που ισχυρίζονται ότι δεν αρκεί η πνευματική ζωή, αλλά χρειάζεται και η ψυχολογία. (σελ. 431)

A 46 - **Ο λόγος του Αποστόλου Πέτρου ότι η γη κατακαήσεται (θα κατακαεί), σήμερα είναι πιο εύκολο να πραγματοποιηθεί με τα πυρηνικά όπλα.**

- Ζούμε σε αποκαλυπτικούς καιρούς. Σήμερα η ειρήνη είναι πολύ δύσκολη. Το τέλος θα έλθει απότομα, αλλά τότε θα έλθει και η απολύτρωση.

- **Ζούμε στους τελευταίους χρόνους. Μπορεί και τώρα να συμβεί η κρίση.**

- Με την μνήμη του θανάτου έρχεται αμέσως κατάνυξη και απάθεια. (σελ. 432)

A 47 - Όταν οι άνθρωποι παντρεύονται και δίνει ο Θεός παιδιά, να δοξάζουν τον Θεό. Αν ο Θεός δεν δίνει παιδιά, θα πρέπει να ηρεμούν και να μη αγωνιούν.

- Το θέμα δεν είναι να γεννά κανείς υπάρξεις για την ιστορική πραγματικότητα, αλλά να γεννά πρόσωπα για την υπερ-ιστορική πραγματικότητα, για να εισέλθουν στον Παράδεισο. Πολλοί γεννούν παιδιά, τα οποία γίνονται τροφή για την Κόλαση.

- Τα ανδρόγυνα πρέπει να μάθουν την κένωση. Να υποχωρεί ο ένας στον άλλο. Τότε μαθαίνουν να δέχονται μιά άλλη ύπαρξη στην δική τους ύπαρξη.

- **Η διαπαιδαγώγηση των παιδιών αρχίζει από την ημέρα του γάμου.** Οι σύζυγοι πρέπει να ζουν με προσευχή και φόβο Θεού. Όταν η μητέρα προσεύχεται τότε που είναι έγκυος, το έμβρυο αισθάνεται την ενέργεια της προσευχής. Ότι κάνει η μητέρα, πρέπει να το κάνει με προσευχή. Να σταυρώνει το παιδί όταν κοιμάται, να προσεύχεται όταν του δίνει το γάλα της κι όταν του δίνει φαγητό.

- **Το ότι σήμερα πολλά παιδιά έχουν σκληρά ένστικτα, οφείλεται στο ότι δεν θηλάζουν από την μάνα.** (Όταν μια γυναίκα ρώτησε αν πρέπει να τρέφει το παιδί της από το γάλα της ή από το γάλα της αγελάδας, απήντησα: Ποιός το γέννησε, εσύ ή η αγελάδα;). (σελ. 436).

A 48 - Η καλή ψυχαγωγία είναι απαραίτητη στους ανθρώπους που ζουν στον κόσμο. Είναι προτιμότερο να βγαίνουν τα παιδιά έξω από το σπίτι, παρά να μένουν στο σπίτι και να βλέπουν τηλεόραση.

- Όταν θέλουμε να ζουν τα παιδιά μας στις σύγχρονες πόλεις, με τον τρόπο που ζούσαμε εμείς στο παρελθόν, τότε θα τα τρελλάνουμε. Υπάρχουν παιδιά που όταν είναι μικρά φαίνονται καλά, αλλ' όταν μεγαλώσουν τρελαίνονται. (σελ. 438)

A 49 - Στην Παλαιά Διαθήκη η ατεκνία εθεωρείτο όνειδος, γιατί όλες οι γυναίκες ήθελαν να γίνουν μητέρες και γιαγιάδες του Χριστού, του Μεσσία. Στην Καινή Διαθήκη τα πράγματα έχουν αλλάξει, διότι τώρα ζούμε τον Μεσσία, τον Χριστό.

- **Η αποκάλυψη του Θεού δεν είναι τα οράματα, αλλά οι ελεύσεις της θείας Χάριτος που έρχονται σταδιακά.**

- Για να κάνει κανείς Ιεραποστολή, κατά Ορθόδοξο τρόπο, πρέπει να έχει μέσα του Άγιο Πνεύμα, αλλά και να προσλαμβάνει και την κουλτούρα του τόπου στον οποίο βρίσκεται. Τότε μπορεί να προσφέρει. (σελ. 440)

A 50 - Διαθήκη του Θεού με τους ανθρώπους είναι η κλήση του Θεού σε κάθε άνθρωπο. Η αποδοχή της κλήσεως είναι η τήρηση της Διαθήκης.

- Οι Ιερείς μετέχουν της μαρτυρικής Ιεροσύνης του Χριστού.

Ο Πάπας στέκεται αφ' υψηλού, εξασκώντας εξουσία. Οι Ορθόδοξοι Ιερείς μετέχουν της κενώσεως του Χριστού, της μαρτυρικής Ιεροσύνης του Χριστού που σταυρώθηκε και κατέβηκε μέχρι τον Άδη.

- Οι πειρασμοί που δέχθηκαν οι άγιοι είναι μεγαλύτεροι από τους δικούς μας πειρασμούς, διότι ή καρδιά τους ήταν ευαίσθητη και γι' αυτό όλα τα πράγματα λάμβαναν στην ζωή τους μεγαλύτερες διαστάσεις. (σελ. 441)

A 51 Οι Χριστιανοί θα είναι πάντοτε παρεξηγημένοι από τους γύρω τους ανθρώπους.

- Πρέπει να σεβόμαστε και την ελευθερία των απίστων και των αθέων και να μη τους κρίνουμε. Τότε θα αφήσουν και αυτοί εμάς ελευθέρους να κάνουμε το έργο μας.

- Στην Ελλάδα κουτσομπολεύουν εύκολα και σκανδαλίζονται εύκολα, αλλά ταυτόχρονα έχουν και μιά διαίσθηση και καταλαβαίνουν τον καλό σκοπό και την αγαθή διάθεση των άλλων. Συμβαίνει αυτό το τελευταίο, επειδή η Ελλάδα είναι Ορθόδοξη Χώρα. (σελ. 442)

A 52 - Ο άνθρωπος είναι μικρόκοσμος. Μετανοεί, αγιάζεται, δέχεται όλο τον κόσμο και έτσι γίνεται μιά μικρή δημιουργία.

- **Όλοι, κατά διαφόρους βαθμούς, είμαστε φονείς.** Όταν είμαστε συναισθηματικά υπέρ ενός κράτους που πολεμά εναντίον κάποιου άλλου κράτους, τότε συμμετέχουμε και εμείς πνευματικά στους φόνους που γίνονται.

- Η τήρηση των εντολών του Χριστού είναι για όλους τους Χριστιανούς. Η Μοναχική ζωή είναι ένας τεχνικός τρόπος για να οδηγηθούμε στην καλύτερη τήρηση των εντολών του Χριστού. Έτσι, εμείς δεν κηρύττουμε Μοναχισμό, αλλά Χριστιανισμό.

- Δεν μου αρέσει να μιλάω για διαίσθηση, αλλά για αίσθηση και πληροφορία της καρδιάς, που είναι ενέργεια της θείας Χάριτος.

- Δεν πρέπει να αντιστεκόμαστε στον πονηρό με λόγια, διότι η αντίσταση αυξάνει το κακό. Όπως λέγει ο αββάς Δωρόθεος, ο καλός κολυμβητής περνά κάτω από το κύμα.

- **Δεν πρέπει να ταπεινώνεται κανείς σ' αυτούς που δεν ταπεινώνονται,** γιατί θα το εκλάβουν ως αδυναμία και στην συνέχεια θα τον πνίξουν. Οι αναγεννημένοι εν Πνεύματι, όταν συναντούν έναν ταπεινό, ταπεινώνονται περισσότερο, ενώ οι μη αναγεννημένοι, όταν συναντήσουν έναν ταπεινό, βρίσκουν ευκαιρία να επιβληθούν επάνω σ' αυτόν.

- Είναι πιο πολύτιμα πέντε λεπτά προσευχής, όταν όλο το Σώμα πονάει, παρά όλη νύκτα προσευχή που γίνεται με την σωματική άνεση.

- **Είναι προτιμότερη λίγη πνευματική εργασία, αλλά να έχουμε ειρήνη στην καρδιά μας, παρά να επιδιώκουμε πολλά και να χάνουμε την καρδιακή ειρήνη.** (σελ. 445)

A 53 - Ακόμη και στην πνευματική ξηρασία μας στέλνει ο Θεός μιά παρηγοριά, επειδή γνωρίζει τις αδυναμίες μας. Το συμφέρον μας θα ήταν αν ζούσαμε σε όλη μας την ζωή σε μιά πνευματική ξηρασία, αλλά να αγωνιζόμαστε, δηλαδή αν μπορούσαμε να φθάσουμε τον Χριστό μέσα από την τέλεια εγκατάλειψη του Θεού, την πλήρη κένωσή μας, όπως έγινε με τον Χριστό

στον Σταυρό. Τότε και η δόξα του ανθρώπου θα ήταν μεγάλη. **Ανάλογα με την κένωση και ανάλογα με τον πόνο, που υπομένουμε θα έχουμε δόξα.**

- Όλα τα πράγματα και τα πνευματικά και τα υλικά δεν είναι δικά μας, αλλά του Θεού. Δικά μας γίνονται όταν τα προσφέρουμε στον Θεό. Με την προσευχή που κάνουμε προ του φαγητού, αναφέρουμε τα υλικά αγαθά στον Θεό και τότε γίνονται δικά μας, διότι μας τα ξαναδίνει ο Θεός ως δώρα για να ζήσουμε.

- **Ελευθερία δεν είναι η πολιτική ανεξαρτησία, αλλά το να μην έχει κυριαρχία επάνω μας ο πονηρός.**

- Όλοι οι άγιοι δεν έλαβαν την ίδια Χάρη από τον Θεό, αλλά όλοι γέμισαν το δοχείο που προσέφεραν στον Θεό. (σελ. 446)

A 54 - Κάποιος Χριστιανός έχει μία πνευματική πείρα. Αν διαβάσει ένα πατερικό βιβλίο, γίνεται κατάσκοπος του εαυτού του, προσπαθώντας να κατατάξει τον εαυτό του σε ανάλογα μέτρα πνευματικής ζωής, σχετικά με αυτά που διάβασε. Έτσι ότι κάνει η δεξιά χείρα, το τρώει και το καταστρέφει η αριστερά χείρα. Χρειάζεται πολλή απλότητα στην πνευματική ζωή. Οι αγράμματες γριούλες ψελλίζουν στον Θεό ευχές και έχουν παιδικό πρόσωπο, ενώ οι μορφωμένοι κάνουν στοχασμούς και το πρόσωπό τους είναι ταραγμένο, άγριο. (σελ. 447)

A 55 - **Οι άγγελοι αμάρτησαν στην αιωνιότητα, ενώ οι άνθρωποι αμαρτάνουν εν χρόνω.**

- Οι δυτικοί Χριστιανοί πιέζονται για να προσευχηθούν και έτσι δημιουργείται πίεση στον εγκέφαλο. Οι Ορθόδοξοι προσεύχονται με άνεση, γιατί αυτή η προσευχή γίνεται με την Χάρη που υπάρχει πλούσια μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

- **Οι μεγάλες ακολουθίες, συνήθως, δυσκολεύουν την εσωτερική προσευχή.** Ο Γέροντας Σιλουανός μετά από μία μεγάλη αγρυπνία, είπε: «Σκοτώσαμε τον γάιδαρο (σώμα) αλλά δεν κάναμε τίποτε». Δεν βοηθά στην πνευματική προκοπή τόσο η νηστεία, όσο η προσευχή και μάλιστα η εσωτερική προσευχή με πένθος. Μερικές φορές η πολλή και αδιάκριτη νηστεία δημιουργεί προβλήματα στην προσευχή. (σελ. 448)

A 56 - **Στην Δύση οι άνθρωποι ζουν με τον εγκέφαλο, δηλαδή έχουν κέντρο της ζωής τους την λογική. Έτσι, αν οι επιστήμονες ανακαλύψουν ένα μηχάνημα, τότε θα μπορέσουν να διαβάσουν τις σκέψεις των ανθρώπων και να τους κατευθύνουν. Όσοι, όμως, ζουν με την καρδιά, μέσα στην οποία ενεργεί η Χάρη του Θεού, και προσεύχονται καρδιακά, αυτοί έχουν το χάραγμα του Σταυρού μέσα σε αυτήν και κανείς δεν μπορεί να τους ελέγξει πνευματικά. Αυτοί έχουν την ελευθερία του πνεύματος.**

- Στους αρχαίους στην πνευματική ζωή δημιουργείται η εξής κατάσταση: από έναν λόγο που θα πουν ή μία αμαρτία που θα κάνουν, δημιουργείται μεγάλη ταραχή. Θα πρέπει να περιφρονούμε λίγο αυτές τις καθημερινές συγγνωστές μικροπτώσεις, για να κερδίζουμε μερικά άλλα. Είναι καλύτερο να είμαστε χαμηλά με ειρήνη, παρά ψηλά με άγχος. (σελ. 450)

A 57 - Όταν προσεύχεται κανείς καρδιακά, κάποτε του δίνεται ένας λόγος. Αυτός ο λόγος γεννά και άλλους λόγους. Έτσι ανοίγεται ο νους του ανθρώπου, συλλαμβάνει το νόημα ολοκλήρου της Αγίας Γραφής.

Κάθε αποκαλυπτικός λόγος περικλείει όλο το νόημα της Αγίας Γραφής.

- Όταν αρχίζει κανείς να ζει κατά Χριστόν, τότε τον αποβάλλει η κοινωνία. Όμως, τότε αποκτά άλλη κοινωνία, γιατί και εμείς οι Χριστιανοί έχουμε την δική μας κοινωνία. Δεν χάνουμε τίποτε και σ' αυτόν τον κόσμο.

- Ο μεγαλύτερος πειρασμός μου, όταν έγινα Μοναχός, ήταν όταν έπρεπε να εγκαταλείψω την τέχνη, διότι θεωρούσα ότι με την τέχνη θα πλησίαζα το αιώνιο. **Το αιώνιο, όμως, πλησιάζεται με την προσευχή, την απάρνηση του πλούτου της διανοίας και, κυρίως, με την θεωρία του Θεού.** (σελ. 451)

A 58 - Η παρθενία του πνεύματος θεραπεύει και την τεθραυσμένη παρθενία του σώματος. Ο αββάς Ζωσιμάς που είχε και παρθενία σώματος και παρθενία πνεύματος υποκλίθηκε μπροστά στην οσία Μαρία την Αιγυπτία, που ήταν από μικρή πόρνη. Όμως, η πνευματική παρθενία, την οποία απέκτησε η οσία Μαρία η Αιγυπτία την θεράπευσε ολοκληρωτικά.

- **Για να προκόψει το Μοναστήρι, θα πρέπει να έχει ή Γέροντα ή προσκυνητές.** Οι προσκυνητές βοηθούν τους Μοναχούς να αδυνατίσουν τα πάθη τους, γιατί προσφέρονται, αγαπούν, θυσιάζονται. (σελ. 452)

A 59 - Είναι μεγάλη ωφέλεια όταν αναγεννάται στο Μοναστήρι κάθε εβδομάδα ένας προσκυνητής.

- Οι γονείς των Μοναχών καταλαβαίνουν την ωφέλεια από την αφιέρωση του παιδιού τους στον Θεό κατά την ώρα του θανάτου.

- Την Ιεροσύνη δεν πρέπει κανείς να την ζητά, ενώ το μοναχικό σχήμα πρέπει να το ζητά, διότι ο Μοναχισμός είναι εκζήτηση μετανοίας.

- **Το Μοναστήρι για να λειτουργεί καλά πρέπει να έχει διακριτικό πνευματικό πατέρα ή καλό τυπικό - καλή οργάνωση, διαφορετικά μετατρέπεται σε κατασκήνωση γύφτων (gipsy camp).** (σελ. 453)

A 60 - Ο (Άγιος Ιγνάτιος) Μπρατσιανίνωφ στην αυτοβιογραφία του παραπονείται για την σκληρότητα με την οποία τον αντιμετώπιζε ο πρώτος Γέροντάς του. Έτσι του έκοψε την δύναμη για προσευχή. Γι' αυτό ο Γέροντας πρέπει να προσέχει τα πνευματικά του παιδιά σε όλα τα θέματα.

- Πρέπει να μιλάμε όταν μας βιάζουν. Τότε βιάζουμε και εμείς τον αβίαστο Θεό και δίνει λόγο ελευθερίας.

- Πρέπει να σεβόμαστε την ελευθερία του άλλου. **Ότι γίνεται με την βία δεν αντέχει στον χρόνο και την αιωνιότητα.** (σελ. 454)

A 61 - Το έργο των πνευματικών πατέρων είναι δύσκολο, γιατί πρέπει να εντοπίζουν διαρκώς τα λάθη των πνευματικών τους παιδιών. Αυτό εγείρει αντίδραση και δημιουργεί μίσος.

- Όταν ομιλούμε για πράγματα που δεν ξέρουμε προσωπικά και μας υπερβαίνουν, τότε τοποθετούμε μπροστά μας έναν φραγμό (τοίχο) που δεν μας αφήνει να τα βιώσουμε.

- **Ο θάνατος ενός αθώου ανθρώπου ανεπαισθήτως αλλάζει όλο τον κόσμο προς το αγαθό, διότι η ενέργεια του αθώου ανθρώπου ωφελεί όλο τον κόσμο, θεραπεύει την αδικία.** (σελ. 455)

A 62 - Ο άνθρωπος καθώς μεγαλώνει, και ανάλογα με τα γεγονότα της ζωής του, και καθώς αυξάνεται η λογική του ικανότητα, συνήθως έρχεται αντιμέτωπος με διάφορα προσωπικά και κοινωνικά προβλήματα και δυσκολίες, και κατ' αυτόν τον τρόπο «μάχεται» με τον Θεό. **Δεν μπορεί να καταλάβει «λογικά» τον τρόπο με τον οποίο ενεργεί ο Θεός στην ζωή του και στην Ιστορία, σε συνδυασμό με την ελευθερία του ανθρώπου, την οποία δεν μπορεί ο Θεός να παραβιάσει.** (σελ. 63)

Σημειώσεις (Λεοντίου Μοναχού):

Ο μεγάλος ασκητής και θεολόγος του ακτίστου Φωτός, γέροντας Σωφρόνιος Σαχάρωφ, ήταν συγχρόνως ένας βαθύς φιλόσοφος της ζωής. Η εμπειρία του στις Ανατολικές θρησκείες του επιτρέπει να έχει σαφή δική του εμπειρική αντίληψη των κινδύνων που απαντώνται σ' αυτές από την άγνοια της Αλήθειας. Αλλά και εντός των ορίων της Χριστιανοσύνης επισημαίνει και αναλύει τους κινδύνους από τα πάθη, με κυριότερο για τους μορφωμένους την υπερηφάνεια.

Οι δογματικές αλήθειες μιας θρησκείας όταν μένουν στο χρόνο αμετάβλητες είναι ένας θετικός δείκτης για την αξιοπιστία της. Αν τα δόγματα είναι ασαφή ή και αλλάζουν με τις

περιστάσεις, τότε η ομάδα που τα υποστηρίζει είναι πολιτική μάλλον και όχι θρησκευτική. Αυτό φαίνεται έντονα στην «**πολιτική ορθότητα**»¹ που δουλικά υποστηρίζεται από διάφορες, φιλικά διακείμενες στη Νέα Τάξη, προτεσταντικές ομάδες στις μέρες μας. Ο γέροντας Σωφρόνιος υπερασπιζόταν τα δόγματα της Ορθοδοξίας που παραμένουν αναλλοίωτα από την εποχή των Αποστόλων, και διευκρινίσθηκαν από τις Οικουμενικές Συνόδους.

Ο Κύριος Ιησούς Χριστός είναι μοναδικό παράδειγμα στην Ιστορία, που όχι μόνο δεν προβλήθηκε μέσα από την πολιτική δηλ. την εξουσία της εποχής του, αλλά αρνήθηκε και οποιαδήποτε πολιτικοποίησή του, όπως τότε που ζητούσαν οι Ιουδαίοι να τον κάνουν επίγειο Βασιλιά². Από αυτή την άποψη ήταν ένας ειρηνικός αναρχικός, που δεν προσαρμοζόταν στο κατεστημένο της εποχής του, χωρίς να το μάχεται με υλικά μέσα. Αλλά και αυτό Τον απέρριπτε. Κατά ανάλογο τρόπο συμβαίνει, σε μικρότερη κλίμακα, με τους πιστούς Χριστιανούς, όπως λέγει ο γέροντας: «**Όταν αρχίζει κανείς να ζει κατά Χριστόν, τότε τον αποβάλλει η κοινωνία**» (Α 57). Και σήμερα μάλιστα είναι εντονότερο το φαινόμενο: «**Όλη η σύγχρονη ζωή κινείται σαν σε ρεύμα. Όλοι οδηγούνται προς μιά κατεύθυνση, πιεζόμενοι από τα πράγματα. Ο μοναχός καλείται να πάει αντίθετα σε αυτό το ρεύμα**». (Α 42) Επομένως ο μοναχός είναι ένας ειρηνικός αναρχικός. Εξ άλλου η ιδέα της αναρχίας είναι μεγαλειώδης κατά τον γέροντα, (γιατί πηγάζει από την άναρχο Αγία Τριάδα) και αυτή θα διέπει τις σχέσεις των Αγίων μετά τη 2α Παρουσία: «**Η κίνηση μερικών νέων για την αναρχία είναι μεγαλειώδης**. Όμως την έκλεψαν από την Αγία Γραφή και την διέστρεψαν. Κατά την Αγία Γραφή κάθε αρχή και εξουσία θα καταργηθεί στο μέλλον. (Α 26) Η διαστροφή έγκειται στο ότι χρησιμοποιείται βία και οι στόχοι είναι καθαρά υλικοί.

Ο Χριστός απέρριψε και το εκκλησιαστικό κατεστημένο της εποχής του, όχι κατά την πνευματική κληρονομιά που ο ίδιος, εξ άλλου, σαν Θεός είχε κατά καιρούς προσφέρει (ιδιαίτερα το γραπτό Νόμο και τις διδασκαλίες των Προφητών), αλλά σαν τρόπο ζωής. Γι' αυτό συνιστούσε στους Ιουδαίους να προσέχουν και να εφαρμόζουν όσα κατά τον Μωσαϊκό νόμο δίδασκαν οι Γραμματείς και Φαρισαίοι, αλλά να απέχουν από τα έργα που αυτοί έκαναν³. Μέμφεται την εκκλησιαστική ηγεσία της εποχής του για το ότι δεν συνυπέφερε⁴ με το λαό και για το ότι ήταν υπερβολικά υπερήφανη και κενόδοξη: «**πάντα δε τα έργα αυτών ποιούσι προς το θεαθήναι τοις ανθρώποις**» (Ματθ. Κγ-5). Αλλά, τόνιζε ο γέροντας, εμείς οι Χριστιανοί «**ανάλογα με την κένωση** (=άδειασμα, ταπείνωση) **και ανάλογα με τον πόνο που υπομένουμε θα έχουμε δόξα**». (Α 53). Αυτό πρέπει να το προσέχουν ιδιαίτερα οι Μοναχοί και οι άλλοι κληρικοί, διότι αυτές οι τάξεις απαιτούν εντονότερο πνευματικό αγώνα: «**Στο Μοναστήρι δεν πάει κανείς για να ζήσει, αλλά για να μετανοήσει**». (Α 31) Και: «**Όσοι πηγαίνουν στο Μοναστήρι για να γίνουν μοναχοί, συνήθως, έχουν πολλά πάθη, και θα περάσει πολύς καιρός αγώνων για να θεραπευθούν**». (Α 34)

Όλοι οι Χριστιανοί πρέπει να ξέρουμε ότι «**η θλίψη, ο πόνος, η περιφρόνηση, που δέχεται ο άνθρωπος στην ζωή του, είναι φυσικές καταστάσεις. Είναι στοιχεία γνησιότητας (της πνευματικής ζωής)**». (Α 28) Και να έχουμε αίσθηση της πραγματικότητας, διότι κατά τον γέροντα Σωφρόνιο δεν είναι ταπεινολογία ότι «**όλοι, κατά διαφόρους βαθμούς, είμαστε φονείς**», όταν είμαστε με το μέρος πολεμοχαρών εθνών που με διάφορες προφάσεις κάνουν πολέμους, (όπως για την «τρομοκρατία» που ευλόγησε και ο πάπας). (Α 52)

Υπάρχει όμως και ο καθημερινός, σε κοινωνικό επίπεδο πόλεμος, τον οποίο ο γέροντας Σωφρόνιος αισθανόταν πολύ καλά. «**Ο πόλεμος που δεχόμαστε είναι πολύ μεγάλος. Όλοι είναι εναντίον μας: η επιστήμη και η πολιτική**». Αυτό το θεωρούσε εσχατολογικό σημάδι: «**Δεν είμαι απαισιόδοξος, αλλά νομίζω ότι ζούμε στους τελευταίους καιρούς**». (Α 25).

¹ Παράδειγμα: <http://www.imdleio.gr/html/anortho.htm#pol-cor>

² Κατά Ιωάννην Ευαγγέλιον Στ 15.

³ «...Επί της Μωσέως καθέδρας εκάθισαν οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι. Πάντα ουν όσα εάν είπωσιν υμίν τηρείν, τηρείτε και ποιήτε, κατά δε τα έργα αυτών μη ποιείτε. (Ματθ. Κγ-2)

⁴ «...δεσμεύουσι γαρ φορτία βαρέα και δυσβάστακτα και επιτιθέασιν επί τους ώμους των ανθρώπων, τω δε δακτύλω αυτών ου θέλουσι κινήσαι αυτά». (Ματθ. Κγ-4)

Επειδή η επιστήμη εκφράζεται προς το κοινό από τους επιστήμονες, έπεται ότι αν αυτοί είναι εμπραθείς, δεν προβάλλουν αντικειμενικά τις επιστημονικές εργασίες και τα συμπεράσματά τους, αλλά σύμφωνα με τις προκατειλημμένες από τα πάθη αντιλήψεις τους⁵.

Η διεθνής πολιτική πιέζει για την ένταξη όλων των θρησκειών του Πλανήτη, σε ένα ελεγχόμενο από τη Νέα Τάξη, Πανθρησκευτικό Οργανισμό. Η προσπάθεια ξεκίνησε υπό την αιγίδα του Πάπα, το 1986 στην Ασίζη. Το δρόμο όμως είχαν ανοίξει οι οικουμενιστικές κινήσεις για την ένωση των Χριστιανικών "ομολογιών" που γίνονται σχεδόν ένα αιώνα έως τώρα. Σε ένα άλλο σύγγραμμα ο **γέροντας Σωφρόνιος** αναφέρει:

Εδώ όμως θέλω να πω και λίγα λόγια για το γεγονός ότι **μια σημαντική μερίδα του χριστιανικού κόσμου κλίνει σήμερα να αποδεχθεί μια από τις πιο επικίνδυνες αιρέσεις:**

Αυτή ξεκινά από τη διαπίστωση ότι δήθεν στις ημέρες μας δεν υπάρχει ούτε μια εκκλησία που να έχει διαφυλάξει πλήρως την αλήθεια της διδαχής του Χριστού. Ότι καμιά εκκλησία δεν κατέχει σε απόλυτο βαθμό τη γνώση του μυστηρίου της αγίας, χαρισματικής χριστιανικής ζωής σε ηθικό και ασκητικό επίπεδο. Ότι πολλές από τις εκκλησίες, που αποκαλούνται χριστιανικές, έχουν "ίση χάρη", και γι' αυτό οφείλει να επέλθει η ένωση των εκκλησιών με βάση κάποιον κοινό για όλες παρονομαστή.

Ένα από τα πιο συχνά ερωτήματα, που τυχαίνει να αντιμετωπίζουμε, είναι το ερώτημα ποιος σώζεται και ποιος όχι. Οι άνθρωποι αυτοί συνήθως σκέπτονται ότι σώζεται όχι μόνο ο Ορθόδοξος (σύμφωνα με τη διδασκαλία της Ορθόδοξου Εκκλησίας) ή μόνο ο Καθολικός (σύμφωνα με τη διδασκαλία των Ρωμαιοκαθολικών), αλλά και όλοι οι ενάρετοι άνθρωποι που πιστεύουν στον Χριστό. Η άποψη αυτή πέρασε από τους Προτεστάντες και στους πιστούς των υπολοίπων εκκλησιών.

Υπάρχουν πολλοί μεταξύ των Ορθόδοξων, που υποστηρίζουν την άποψη αυτή. **Μερικοί μάλιστα σκέπτονται ότι ούτε μια από τις υπάρχουσες εκκλησίες δεν μπορεί να δεχθεί το πλήρωμα της γνώσεως και της χάριτος**, γιατί η κάθε μια από αυτές κατά τον ένα ή τον άλλο βαθμό έχει παρεκκλίνει από την αλήθεια.

Οι ίδιοι πάντοτε πιστεύουν ότι μόνο τώρα, στα τέλη των αιώνων, συνέλαβαν πλήρως το πνεύμα της διδαχής του Χριστού και μέχρι τώρα όλος ο Χριστιανικός κόσμος, στη ροή τόσων αιώνων, βρισκόταν σε πλάνη. Λένε ότι τώρα ήρθε ο καιρός, που πρέπει να ενωθούν όλα τα διχασμένα μέρη σε μια παγκόσμια και αποστολική Εκκλησία. Αυτή, σύμφωνα με τους ίδιους, θα κατέχει την πλήρη αλήθεια από όλες τις απόψεις, αν κατά την (παραπάνω) ένωση γίνει αποδεκτό μόνο εκείνο που αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό για όλες τις εκκλησίες.

Άλλοι πάλι, φαινόμενο ακόμη χειρότερο, διαλογίζονται στις καρδιές τους για κάποιο είδος υψηλού μυστικισμού, που υπερβαίνει τα όρια της εκκλησιαστικής αντιλήψεως της Χριστιανικής θρησκείας, ώστε... δεν θέλω ούτε να αναφερθώ περισσότερο σε όλα αυτά. Επιθυμώ μόνο κλείνοντας το θέμα αυτό να πω παρενθετικά ότι πολύ θα ήθελα (και γι' αυτό προσεύχομαι στον Θεό) **εσείς να μη πλανηθείτε με όλα αυτά, αλλά να πιστεύετε ακράδαντα με την καρδιά και με το νου ότι υπάρχει πάνω στη γη εκείνη η Μία, Μοναδική και Αληθινή Εκκλησία που ίδρυσε ο Κύριος.**

Η Εκκλησία αυτή διατηρεί αλώβητη και ακέραιη τη διδασκαλία του Χριστού (συνολικά, και όχι μόνο κάποια μέλη στην ορατή διοίκησή της), κατέχει το πλήρωμα της γνώσεως και της χάριτος και είναι αλάθητη. Εκείνο που για μερικούς δεν φαίνεται να είναι πλήρης διδασκαλία, δεν είναι τίποτε άλλο, παρά η δυνατότητα για επιστημονική επεξεργασία που προσφέρει ο απεριόριστος και ανεξάντλητος πλούτος της. Αυτό όμως δεν συγκρούεται καθόλου με ότι είπαμε παραπάνω για την κατοχή του πληρώματος της γνώσεως⁶.

Οι συγκρητιστικές δογματικές πλάνες παρασύρουν ήδη κάποιους που δεν έχουν εμπειρικά, όπως ο γέροντας Σωφρόνιος, γνωρίσει τη δύναμη της Ορθόδοξης πίστης, και το χειρότερο είναι όταν αυτοί είναι επίσκοποι. Το συγκεκριμένο είναι ένα ακόμη εσχατολογικό φαινόμενο γιατί εμφανίζεται **τώρα, στα τέλη των (μετά Χριστόν) αιώνων.**

⁵ Έτσι υπάρχει παράλογη επιμονή για μονομερή προβολή και διδασκαλία στα σχολεία της θεωρίας της Εξέλιξης. Με την ευκαιρία των ερευνών του CERN προβάλλεται το σωματίδιο Higgs σαν «σωματίδιο του Θεού», διαφημίζοντας την δογματική πολυθεϊστική πλάνη χωρών της Άπω Ανατολής κλπ.

⁶ Από την αλληλογραφία του γέροντος με τον Δ. Μπάλφουρ, σελ. 160 και 161, ΑΓΩΝΑΣ ΘΕΟΓΝΩΣΙΑΣ, δεύτερη έκδοση, Έσσεξ Αγγλίας 2006.

Οι παγίδες που στήνει στους ανθρώπους ο πονηρός όσο πλησιάζουμε στο τέλος του κόσμου είναι όλο και περισσότερες, όλο και πιο συγκαλυμμένες και απρόβλεπτες. Και δεν μπορούν να τις αντιμετωπίσουν όσοι ζουν τον Χριστιανισμό επιπόλαια. Γι' αυτό ο γέροντας έλεγε ότι **«είναι δύσκολο να ζει κανείς στην σημερινή ανθρωπότητα»** (Α 36).

Οι παρατηρήσεις του είναι λεπτές για να μην φέρνουν απελπισία, αλλά και άκρως προειδοποιητικές: **«είναι δύσκολη η σωτηρία για τους Κληρικούς. Πολύ δυσκολότερη για τους Επισκόπους»!** (Α 22). Διότι, εκτός των άλλων, **«σήμερα οι πολιτικοί προσπαθούν να πλησιάσουν την Εκκλησία διά της Ιεραρχίας»**. Στην εποχή μας οι πιέσεις στον κλήρο είναι αρνητικές και από την πλευρά του κόσμου, ο οποίος στην πλειοψηφία του πλανάται, παρασυρμένος από την καθοδήγηση διεφθαρμένων μέσω ενημέρωσης, και γι' αυτό επιζητεί ένα είδος δικαίωσης από τους κληρικούς, αν και ζει μακριά από το αληθινό Χριστιανικό πνεύμα. Θέλει τους επισκόπους στα μέτρα του, οπότε **«ένας Άγιος δεν μπορεί σήμερα να είναι Επίσκοπος, διότι οι άνθρωποι δεν μπορούν να αντέξουν τον λόγο του»!** (Α 21). Αυτό σημαίνει ότι ζούμε ήδη σε δαιμονική κατάσταση, δηλ. ζούμε στην εποχή για την οποία ο Άγιος Αντώνιος προφήτευε ότι **«οι άνθρωποι θα μαίνονται»**. Και ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός⁷ ότι **«οι κληρικοί θα γίνουν σαν τους λαϊκούς, και οι λαϊκοί σαν τα ζώα»**. Το ξέπεσμα βοηθείται από την **ροκ μουσική**, που οι δαίμονες έπαιζαν στον γέροντα Σωφρόνιο πολύ πριν να εισαχθεί στη Δύση! **«Στην έρημο του Αγίου Όρους άκουγα πάνω από ένα δένδρο μιά άγνωστη μουσική και όταν ήλθα στη Δύση και είχε εισαχθεί η ροκ μουσική, είπα αυτήν την γνώρισα πριν τριάντα χρόνια. Ήταν η ίδια μουσική»!**

Σε μια απομακρυσμένη από την Αλήθεια εποχή, όπως η δική μας, είναι πολύ παρήγορο το ότι έζησαν σ' αυτήν μεγάλοι γέροντες, όπως ο γέροντας Σωφρόνιος, με εμπειρίες που υπερβαίνουν τα όρια του κτιστού κόσμου, που ανοίγουν τα μάτια της ψυχής στην αιωνιότητα, κατά τρόπο πολύ διαφορετικό από το **«τρίτο μάτι»** των Βουδιστών. Διότι αυτό μπορεί στην καλύτερη περίπτωση να δώσει θεωρίες μόνο μέσα στην κτίση, με τρόπο φυσικό. Αλλιώς, που είναι και το συνηθέστερο, δίνει φαντασίες ή κτιστές θεωρίες με τρόπο δαιμονικό. Επομένως **«όσοι πέρασαν από τον Βουδισμό θα πρέπει να μετανοήσουν ολοκληρωτικά, γιατί διαφορετικά η ανατολική αυτή εμπειρία κάτι θα αφήσει μέσα στην ψυχή τους»**. (Α 14) Βέβαια αυτό το «κάτι» δεν είναι καλό⁸.

Οι οφθαλμοί που ανοίγονται στην αληθινή θεωρία του θεϊκού Φωτός είναι πάμπολλοι και όχι ένας, δεν υπάρχει «τρίτο μάτι». Και αυτοί είναι πνευματικοί, δηλ. διαμορφώνονται για να αντιλαμβάνονται υπερκόσμια μυστήρια, και όχι απλά ότι γίνεται αντιληπτό από τους συνήθεις οφθαλμούς: **«Κατά τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά οι θεούμενοι βλέπουν το Φως αφού λάβουν οφθαλμούς τους οποίους δεν είχαν προηγουμένως. Το Φως αυτό γίνεται καταληπτό με τους οφθαλμούς, οι οποίοι όμως έγιναν υπεράνω οφθαλμών και αντιλαμβάνονται το πνευματικό Φως με πνευματική δύναμη.** (Α 13) Ο Άγιος Μακάριος βλέπει, επίσης, όλη την ψυχή να είναι γεμάτη από οφθαλμούς, όταν κοινωνεί στο Φως της αρρήτου δόξης του Ιησού Χριστού⁹, ερμηνεύοντας το όραμα του προφήτου Ιεζεκιήλ.

⁷ Προφητεία 57η από: http://www.imdleio.gr/diaf/files/proph/1_prophesies_parts/02_AgKosmas.pdf

⁸ Στην Αμερική ο μακαριστός π. Σεραφείμ Ρόουζ, επειδή πέρασε και αυτός από την εμπειρία των ανατολικών θρησκειών, προειδοποιούσε επίσης για την επικινδυνότητα αυτών των πνευματικών πειραματισμών. Όπως εξιστόρησε στον πρόλογο του βιβλίου **«Η αποκάλυψη του Θεού στην ανθρώπινη καρδιά»**, ο π. Δαμασκηνός: **«Ο π. Σεραφείμ ήταν κάποτε ένας νεαρός Αμερικανός ιδεαλιστής που έψαχνε για την αλήθεια, όπως και οι σπουδαστές στους οποίους απευθυνόταν. Έχοντας απορρίψει τον Προτεσταντισμό από τα παιδικά του χρόνια, άρχισε να μελετά με ζήλο την ανατολική σοφία, μαθαίνοντας τη γλώσσα της αρχαίας Κίνας ώστε να μεταφράσει τα θρησκευτικά της κείμενα. Αλλά όπως διαπίστωσε μετά, η ψυχή από τη φύση της αναζητά έναν προσωπικό Θεό· κι έτσι οδηγήθηκε, σχεδόν σε πείσμα του εαυτού του, πίσω στην αλήθεια του Χριστού που ξεπερνά τα πάντα. Αυτή η μεταστροφή ίσως να μη γινόταν ποτέ, αν δεν είχε ανακαλύψει την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία που ήταν σχεδόν άγνωστη στη Δυτική κοινωνία. Κατάλαβε ότι αυτή η Εκκλησία ήταν πραγματικά η ιστορική Εκκλησία που ίδρυσε ο Χριστός και οι Απόστολοί του, γιατί μόνη αυτή είχε διατηρήσει τη συνέχεια και την καθαρότητα της αρχαίας Χριστιανικής διδασκαλίας»**.

⁹ **«Ψυχή γὰρ ἡ καταξιωθεῖσα κοινωνῆσαι τῷ πνεύματι τοῦ φωτὸς αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ) καὶ καταλαμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς ἀρρήτου δόξης αὐτοῦ, ἐτοιμάσαντος αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς καθέδραν καὶ οἰκητήριον, ὅλη**

Είναι επικίνδυνο να επιδιώκουμε την θεωρία του ακτίστου Φωτός. Ο γέροντας όταν του εμφανιζόταν λογισμός κατά την προσευχή ότι θα βρεθεί σύντομα σε τέτοια κατάσταση, ταπειωνόταν και τον έδιωχνε λέγοντας **«έρχονται οι φονείς μου»**. (Α 29) Προτιμούσε να σταματήσει την προσευχή για να μην του δείξει δαιμονικά οράματα ο εχθρός. Γι' αυτό το σωστό είναι να βαδίζουμε προς τη θέωση τηρώντας με απλότητα τις εντολές του Θεού. Και επειδή κατά τον προφήτη¹⁰ **«Φως τα προστάγματά Σου επί της Γης»**, όσο τηρούμε με μεγαλύτερη ακρίβεια τις εντολές, τόσο περισσότερο Φως χάριτος δεχόμαστε. Το άκτιστο Φως είναι μια κορυφαία δωρεά του Θεού, επικίνδυνη όμως για την υπερηφάνεια που μας τριγυρίζει. **«Το σπουδαίο είναι να τηρούμε τις εντολές του Χριστού και έτσι ερχόμαστε στην θέωση και το Φως»**. (Α 11)

Ο **γέροντας Πορφύριος** μας άφησε επίσης κάποιες αξιομνημόνευτες πνευματικές εμπειρίες του: **«Πολλές φορές με την χάρη του Θεού έχω μπει σε μία άλλη κατάσταση. Άλλαξε η φωνή μου, το πρόσωπό μου μπήκε σε ατμόσφαιρα θείου Φωτός.**

Άρχισα μ' ενθουσιασμό να ψάλλω απ' έξω κανόνες, τροπάρια κι άλλους ύμνους και πιο πολύ τα Τριαδικά μεγαλυνάρια. Αισθάνθηκα χαρά ανεκκλήλητη, η φωνή μου έγινε πρωτόγνωρη, σαν από εκατό ανθρώπους, γλυκιά, δυνατή, αρμονική, ουράνια, **«ως φωνή υδάτων πολλών και ως φωνή βροντών ισχυρών»**. Ύψωσα τα χέρια, έλαμψε το πρόσωπό μου, η έκφρασή μου έγινε αλλιώτικη. **Είχα έλθει σε κατάσταση πνευματική»**.

Όπως ο γ. Σωφρόνιος, έτσι και ο γ. Πορφύριος αντιλαμβανόταν τα εμπόδια που έβαζε ο εχθρός πριν τις πνευματικές αλλοιώσεις του, και τα παρέκαμπτε με ταπείνωση και αδιαφορία στις μεθοδεύσεις του πονηρού, όπως σε μια περίπτωση στην Πάτμο, για την οποία διηγείται: «Πήγαμε κάποτε για προσκύνημα μαζί με τον κύριο Γιώργο και την κυρία Καίτη στον άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο στην Πάτμο...

Ήμασταν οι τρεις μας. Δεν υπήρχε άλλος στην εκκλησία. Πριν μπούμε μέσα τους προετοίμασα. Τους λέω: Ότι κι αν δείτε, δεν θα κουνηθείτε, ούτε θα μιλήσετε.

Μπήκαμε μέσα με ευλάβεια, χωρίς θόρυβο, με σιωπή, απλά, ταπεινά. Σταθήκαμε μπροστά στη Θεία Αποκάλυψη. Γονατίσαμε και οι τρεις, εγώ στη μέση. Πέσαμε πρηνείς. Λέγαμε το «Κύριε Ιησού ...» περίπου ένα τέταρτο. **Εγώ αισθανόμουν άδειος. Καμιά συγκίνηση, τίποτα, ερημιά.** Κατάλαβε ο αντίθετος, ο διάβολος, και θέλησε να μ' εμποδίσει. «Αυτά δεν γίνονται με πρόγραμμα», σκέφθηκα. Την έλεγα, την ήθελα την ευχή - ή μάλλον ούτε την έλεγα, ούτε την ήθελα, διότι όταν τη λέγεις, όταν τη θέλεις, καμιά φορά το παίρνει είδηση ο αντίθετος. Είναι ένα πάρα πολύ λεπτό σημείο. Δεν μπορείς μόνος να περιφρονήσεις τον αντίθετο. Και να τον περιφρονήσεις, πρέπει πάλι με την θεία χάρη, ένα ανεξήγητο πράγμα.

Δώστε πολλή προσοχή. Δεν σφίχτηκα, δεν επέσσα την κατάσταση. Δεν πρέπει σ' αυτά τα πνευματικά να πηγαίνουμε με τη βία. Βγήκα έξω. Περιεργάσθηκα τα λουλούδια, σαν να ήθελα ν' αδιαφορήσω για το ότι δεν γινόταν το άνοιγμα της ψυχής μου. Κοίταξα λίγο τη θάλασσα. Μπήκα μέσα πάλι στο εκκλησάκι, έβαλα στο θυμιατό λίγα κάρβουνα, τα άναψα, έβαλα λίγο λιβάνι, θύμισα και τότε άνοιξε η καρδιά μου. **Τότε ήλθε η θεία χάρις. Στο πρόσωπό μου ήλθε μία λάμψη, έγινα ένθεος, ύψωσα τα μάτια μου. Σε μια στιγμή έπεσα κάτω. Όπως μου είπαν οι συνοδοί μου, έμεινα κάτω είκοσι λεπτά...** Αυτό το θαύμα, που μου έγινε στην Πάτμο, είναι ένα μεγάλο μυστήριο. Έχει μεγάλη έννοια. Είδα το γεγονός της Αποκαλύψεως. **Είδα τον άγιο Ιωάννη τον Θεολόγο, τον μαθητή του τον Πρόχορο, έζησα το γεγονός της Θείας Αποκαλύψεως, όπως ακριβώς είχε συμβεί. Άκουσα τη φωνή του Χριστού απ' τη σχισμή του βράχου¹¹...**»

φῶς γίνεται καὶ ὅλη πρόσωπον καὶ ὅλη ὀφθαλμός· καὶ οὐδὲν αὐτῆς μέρος μὴ γέμον τῶν πνευματικῶν ὀφθαλμῶν τοῦ φωτός, τουτέστιν οὐδὲν ἔσκοτισμένον, ἀλλ' ὅλη δι' ὅλου φῶς καὶ πνεῦμα ἀπεργασθεῖσα καὶ ὅλη ὀφθαλμῶν γέμουσα, μὴ ἔχουσα δὲ ὑστερόν τι ἢ ὀπισθεν μέρος, ἀλλὰ πάντη κατὰ πρόσωπον τυγχάνει οὔσα ἐπιβεβηκότος ἐπ' αὐτὴν καὶ ἐπικαθεσθέντος τοῦ ἀρχήτου κάλλους τῆς δόξης τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ.

¹⁰ Προσευχή Ησαΐου του προφήτου (Κεφ. ΚΣΤ', 9), 5η ωδή.

¹¹ ΓΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΚΑΥΣΟΚΑΛΥΒΙΤΟΥ - ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ Β' Έκδοση Απρίλιος 2003 - Περί του διορατικού χαρίσματος.

Ο γέροντας Παΐσιος μας ανέφερε περιπτώσεις λαϊκών που είδαν το άκτιστο Φως, χωρίς να ξέρουν τι σήμαινε αυτό. Πως φανερώθηκε πχ ένα βράδυ σ' ένα νεαρό που ενωρίτερα στο σπήλαιο της Αποκαλύψεως, από ευλάβεια έσπρωξε μακριά του μια ξένη που ήθελε να τον εναγκαλισθεί, και σ' ένα Ελληνο-αμερικανό γιατρό. Αυτός «**ένα βράδυ ενώ προσευχόταν άνοιξε ο ουρανός**». Ένα φως τον έλουσε και χάθηκε το ταβάνι και οι σαράντα όροφοι από πάνω του. Βρισκόταν λουσμένος μέσα στο Φως πολύ ώρα, δεν μπορούσε να υπολογίσει πόσο. Θαύμασα (λέει ο γέροντας Παΐσιος) διότι ένοιωσα και κατάλαβα ότι ήταν εκ Θεού. Ήταν πραγματικό... **Είδε το άκτιστο Φως**»!

Ο γιατρός ήταν Ορθόδοξος, παντρεμένος και με παιδιά. Δεν πολυπήγαινε όμως στην εκκλησία, και δεν κρατούσε τη νηστεία της Παρασκευής. Του συνέβη αυτή η εμπειρία όταν προσευχήθηκε στο Θεό για τη γυναίκα του, η οποία είχε φύγει από το σπίτι και ξεπέσει τόσο πολύ που κατάντησε πόρνη. Έλεγε ο γέροντας Παΐσιος: «Βλέπεις; Βλέπεις... αυτός στην Αμερική, σε τι περιβάλλον ζούσε... Ενώ πόσοι ζούμε μέσα στο Άγιον Όρος, μέσα στους Αγίους, μέσα στη χάρη της Παναγίας και προκοπή δεν κάνουμε!»¹²

Η προσευχή των Ορθοδόξων επιβοηθείται από τη Χάρη που υπάρχει μέσα στην καρδιά τους. Έτσι δεν κουράζουν το μυαλό τους. «**Οι δυτικοί Χριστιανοί πιέζονται για να προσευχηθούν και έτσι δημιουργείται πίεση στον εγκέφαλο. Οι Ορθόδοξοι προσεύχονται με άνεση, γιατί αυτή η προσευχή γίνεται με την Χάρη που υπάρχει πλούσια μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία**». (Α 55) Επίσης: «Οι Ιουδαίοι προσεύχονταν με την λογική τους. **Την ημέρα της Πεντηκοστής δόθηκε στους Αποστόλους το Άγιον Πνεύμα ως πύρινες γλώσσες, και κατάλαβαν ένα άλλο είδος προσευχής, την καρδιακή προσευχή. Πρώτη φορά προσεύχονταν με την καρδιά τους**». (Α 08).

Στην εποχή μας, και κυρίως στη Δύση, οι πολιτισμένοι άνθρωποι έχουν μάθει να ζουν χρησιμοποιώντας μόνο, και σε υπερβολικό βαθμό, τον εγκέφαλό τους. Αυτό είναι επικίνδυνο από πολλές απόψεις: «**Στην Δύση οι άνθρωποι ζουν με τον εγκέφαλο, δηλαδή έχουν κέντρο της ζωής τους την λογική (διάνοια). Έτσι, αν οι επιστήμονες ανακαλύψουν ένα μηχανήμα¹³, τότε θα μπορέσουν να διαβάσουν τις σκέψεις των ανθρώπων και να τους κατευθύνουν**»! (Α 56). Σπουδαιότατη αυτή η πληροφορία για τους Χριστιανούς της εποχής μας, που αναρωτιούνται πόσο πράγματι μπορεί να προχωρήσει η επιστήμη στον έλεγχο του νου. Και να παρατηρηθεί ότι **η δυνατότητα των Χριστιανών να παραμείνουν ανεπηρέαστοι από την άσκηση αυτής της τεχνολογίας επάνω τους, εξαρτάται από την Ορθοδοξότητά τους, ή αν θέλετε την αγιότητά τους!** Αν δεν είναι συνειδητοί Χριστιανοί, αν δηλ. δεν διατηρούν τη Χάρη που πήραν με το Άγιο Βάπτισμα και το Μύρωμα, ανανεώνοντάς την με το Μυστήριο της Μετανοίας (εξομολόγησης), τότε οι σκέψεις τους εμποδίζονται να μένουν στην καρδιά, τριγυρνούν στο μυαλό τους και είναι ευάλωτοι!

Επί πλέον η καθαρή διάνοια επιτρέπει την άνετη επικοινωνία με την καρδιά, ενώ η γεμάτη με ιδέες, έστω και καλές, δημιουργεί μια θολή ατμόσφαιρα, στην οποία δεν μπορεί να μπει και να αξιοποιηθεί μια εκ Θεού καρδιακή πληροφορία. Γι' αυτό, «**το αιώνιο, πλησιάζεται με την προσευχή, την απάρνηση του πλούτου της διανοίας και κυρίως με την θεωρία του Θεού**». (Α 57)

Μπορεί να φτάσουμε σε πλήρη έλεγχο των επικοινωνιών ή και κατάρρευσή τους σαν αποτέλεσμα του «Γενικού πολέμου»: «**Θάρθει καιρός που δεν θα ακούτε τίποτα**», κατά τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό. Αυτοί όμως οι Χριστιανοί που θα ζουν αληθινά με τη Χάρη του Θεού στην καρδιά τους, θα μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους, διότι ο τρόπος είναι ίδιος με τον μυστικό τρόπο που η διάνοια των πιστών ενημερώνεται από την καρδιά όπως είπαμε πιο πριν, απλώς τώρα είναι μεταξύ διαφορετικών ατόμων.

¹² «Ο π. Παΐσιος μου είπε...», Αθανασίου Ρακοβαλή, 10η έκδοση, Θεσσαλονίκη 2001. Κεφ. Α' Δεκ. 1988.

¹³ Για τις έρευνες στον έλεγχο του μυαλού έχουν γραφεί πολλά, διότι πειραματίστηκαν στον τομέα αυτό όχι μόνο απολυταρχικά καθεστώτα, όπως της Σοβιετικής Ένωσης αλλά και οι δυτικές κοινωνίες. Μπορείτε να δείτε στα αγγλικά, **Mind Control**, Excellent History Channel video, America's Secret War (43') και διάφορα άλλα:

<http://www.wanttoknow.info/mindcontrolinformation#mindcontrolsummaries>

Ένα τέτοιο παράδειγμα επικοινωνίας αναφέρεται στο βίο του **γέροντος Θεοδοσίου του ασκητού των Καρουλίων** του Αγίου Όρους: **«Μετά από αυτό ο Γέροντας έχασε την ομιλία του και μιλούσε μόνο με το νου του, και ήμουν ο μόνος που καταλάβαινε τα πάντα. Με αυτόν τον ίδιο τρόπο ο Άγιος Τύχων του Ζαντόνσκ μιλούσε με το νου του, λίγο πριν από την κοίμησή του, και μόνο με τον συνασκητή του Ιωάννη.**

Εκείνη την ημέρα όλα τα πνευματικά του παιδιά ήρθαν να τον αποχαιρετήσουν. Ο καθένας ρωτούσε ότι τον απασχολούσε και έδινε σε αυτούς τις τελευταίες συμβουλές μέσω έμου. **Μού μιλούσε με το νου, και όλα ήταν αντιληπτά σε μένα, και μετά μετέφερα τα λόγια του στον καθένα. Αυτό ήταν ένα αληθινό θαύμα».**

Μεταξύ αγίων μπορεί να μην υπάρχει πρόβλημα αμοιβαίας εμπιστοσύνης, και τίποτα να μην χρειάζεται να κρύψει ο ένας από τον άλλο, αλλά εμείς όσο πιο εμπραθέστεροι είμαστε, τόσο γινόμαστε και πιο «κλειστοί» στην επικοινωνία μας. Δηλ. έχουμε αντίθετη προδιάθεση για μια τέτοια επικοινωνία. Τότε και η χάρη του Θεού δεν ενεργεί για να την πραγματοποιήσει. Βέβαια αυτό το κλείσιμο στον εαυτό μας επιτείνεται όταν ξέρουμε πως σε μια τέτοια κατάσταση υπάρχει ως ένα βαθμό και **αθέλητη μεταβίβαση σκέψης**: «Όταν ο γέροντας ευλογούσε τον καθένα τελείωνε με μένα ευλογώντας με για τελευταία φορά, και άρχισα να φοβάμαι πώς ο γέροντας θα πέθαινε χωρίς να έχει χρόνο να με ευλογήσει ξανά. Έπειτα **δεν τολμούσα να του πω: Παππούλη, φοβάμαι πώς θα πεθάνεις και δεν θα με ευλογήσεις, αλλά διαβάζοντας τη σκέψη μου απάντησε, «θά' χω χρόνο»¹⁴.** Και μάλιστα παρατηρούμε την προφητική χάρη στην απάντηση, που βεβαιώνει ότι ο συγκεκριμένος τρόπος επικοινωνίας είναι εκ Θεού.

Μπορεί και από **συναισθηματικό σύνδεσμο μεταξύ ατόμων**, όπως μάνα στο παιδί της, να υπάρχει πιο εύκολα ένα είδος φυσικής αισθηματικής επικοινωνίας, κατώτερης ποιότητας σε σχέση με την πνευματική που είδαμε προηγουμένως, (αν και πάλι θα είναι χωρίς παρεμβολή τηλεφωνικής εταιρίας¹⁵ και εξ αποστάσεως). Ο τρόπος αυτός αν και είναι χρήσιμος, δεν είναι πνευματικά ασφαλής. Γράφεται για μια τέτοια περίπτωση που ρωτήθηκε ο γ. Παΐσιος:

«- Γέροντα μου συμβαίνει αρκετές φορές ή όταν προσεύχομαι ή όταν κάθομαι έτσι. Αν συμβεί κάτι δυνατό σε κάποιο πρόσωπο που αγαπάω, ή έχομε έτσι στενή σχέση, το νοιώθω καταλαβαίνω δηλαδή τι νοιώθει, την ψυχική του κατάσταση. Τι είναι αυτό; Εκ του πονηρού;

- Κοίτα να το πούμε τώρα και αυτό. Μόνο θέλει προσοχή. Εύκολα μπερδεύει κανείς. Μπαίνει καμμιά φορά ο Διάβολος και κάνει κακό. Γίνεται αυτό, συμβαίνει, **Επικοινωνούν οι ψυχές, όταν είναι για καλά, για πνευματικά θέματα, όμως μπερδεύεται και ο Διάβολος και θέλει διάκριση.** Πχ. βάζει σε κάποιον λογισμό να πάει στο τάδε μέρος, βάζει και στην κοπέλα, την τάδε ώρα στο τάδε μέρος πάλι, τους φέρνει να συναντηθούν, για να τούς βάλει σε λογισμούς και να τους ρίξει στην αμαρτία. Κατάλαβες; Όλα πάει να τα χαλάσει ο Διάβολος. Να τα διαστρέψει. Γι' αυτό πρέπει να προσέχουμε αν είναι κάτι πνευματικό η όχι». (ως υπ. 12, σ. 115)

Υπάρχουν και άλλα είδη πνευματικών επαφών, όπως όταν οι άγιοι αρπάζονται και ανταμώνουν στον Ουρανό, ως αποκαλύπτει ο Μέγας Βαρσανούφιος, και ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος που βρέθηκε σε κατάσταση θεωρίας μαζί με τον γέροντά του, αλλά και ότι άλλο ο Κύριος επιτρέψει, που ασύγκριτα πάντα θα υπερβαίνει τα τεχνολογικά υποκατάστατα.

Μεγάλη Τρίτη (17) 30-3-2010

Λεόντιος Μοναχός

Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου

Άγιον Όρος

www.imdleio.gr

¹⁴ **ΓΕΡΟΝΤΑΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ** Ο ασκητής των Καρουλίων. ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΛΥΒΗΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, ΝΕΑ ΣΚΗΤΗ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ, 2007. http://www.imdleio.gr/diaf/2010/03/gTheodosios_Karoyliotis.pdf

¹⁵ Αν οι άνθρωποι ενδιαφέρονταν για τον αγιασμό τους πρώτα, δεν θα χρειάζονταν πολλά επιστημονικά επιτεύγματα, διότι θα τα αντικαθιστούσε η χάρη του Θεού άμεσα, όχι μέσω των εφευρέσεων. Αλλά: **«Στην Δύση οι άνθρωποι έχασαν την έμπνευσή τους για τον Θεό. Έτσι αναπτύχθηκε η επιστήμη»!** (Α 38)